

2012 metų veiklos apžvalga

IŽANGOS ŽODIS

Lietuvos apeliacinis teismas tęsia tradiciją kasmet pristatyti praėjusių metų veiklos rezultatus ir teismo veiklos pokyčius.

Savo kasdieniniu darbu siekdami būti nepriklausomos, nešališkos, atsakingos, kompetentingos, efektyviai žmonėms dirbančios, modernios, gerbiančios visuomenę, teisę ir valstybę teismų sistemos dalimi, norime tikėti, kad savo veikla prisidedame prie teisinės valstybės ir pilietinės visuomenės teisinės sąmonės stiprinimo ir teisių gynimo, efektyviai šaliname pastebėtas klaidas ar veiklos nesklaidumus.

2012 metų veiklos ataskaitoje rasite ne tik pagrindinę informaciją apie Teismo veiklą, bet ir informacijos apie pagrindines teismų praktikos tendencijas.

Tikimės, kad ši ataskaita bus įdomi ne tik advokatams, prokurorams, bet ir studijuojantiems teisę bei visiems teismų sistema besidomintiems asmenims.

Pagarbiai

Pirmininkas

Egidijus Žironas

LIETUVOS APELIACINIO TEISMO VEIKLOS TEISINIAI PAGRINDAI, TEISMO SUDĖTIS, KOMPETENCIJA

Lietuvos apeliacinis teismas įsteigtas 1994 m. birželio 15 d. įstatymu „Dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos apeliacinio teismo, apygardų teismų įsteigimo, apygardų ir apylinkių teismų veiklos teritorijų nustatymo bei Lietuvos Respublikos prokuratūros reformavimo“ ir savo veiklą pradėjo 1995 m. sausio 1 d.

Lietuvos apeliacinis teismas yra įsikūręs Vilniuje, Gedimino prospekte 40/1, pastato trečiajame aukšte. Šio pastato, skirto specialiai teismų reikmėms, projektą 1890 metais parengė Peterburgo architektas G. Prusakovas, o jo statyba tuo metu vadintame Georgijaus prospekte vyko 1895–1898 metais.

Lietuvos apeliacinio teismo jurisdikcinę bei nejurisdikcinę veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos teismų įstatymas, materialinės teisės ir proceso įstatymai, kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai bei Teisėjų tarybos nutarimai.

1994 m. gegužės 31 d. Teismų įstatymas, nustatydamas Lietuvos apeliacinio teismo kompetenciją, nurodė, kad Lietuvos apeliacinis teismas yra apeliacinė instancija byloms, kurias išnagrinėjo apygardų teismai kaip pirmosios instancijos teismai.

1996 m. liepos 4 d. pakeitus Teismų įstatymą Lietuvos apeliaciniam teismui buvo priskirta ir iki to laiko jam nebūdinga kasacinio teismo funkcija. Be jau minėtų apeliacinės instancijos teismo funkcijų, Lietuvos apeliacinis teismas tapo kasacinės instancijos teismu apygardų teismų sprendimams, nuosprendžiams ir nutartims, priimtiems apeliacine tvarka. Ši Lietuvos apeliacinio teismo kompetencija panaikinta nuo 1999 m. sausio 1 d., kai kasacinio teismo funkcija buvo sukoncentruota Lietuvos Aukščiausiajame Teisme.

Lietuvos apeliacinis teismas laikinai vykdė ir aukščiausios grandies teismo administracinių teismų sistemoje funkciją. 1999 m. sausio 14 d. priėmus Administracinių teismų įsteigimo įstatymą, nuo 1999 m. gegužės 1 d. Lietuvos apeliaciniame teisme veikė Administracinių bylų skyrius, kuris pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą buvo apeliacinė instancija byloms, kurias išnagrinėjo Aukštesnysis administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, galutinė instancija administracinių bylų teisingumo klausimais. Jis taip pat formavo vienodą administracinių teismų praktiką taikant įstatymus.

Administracinių bylų skyrius Lietuvos apeliaciniame teisme nustojo veikti nuo 2001 metų pradžios, kai tęsiant administracinių teismų reformą kartu su Aukštesniuoju administraciniu teismu buvo reorganizuotas į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą.

Šiandien Teismų įstatyme reglamentuojant Lietuvos apeliacinio teismo kompetenciją nustatyta, kad Apeliacinis teismas yra apeliacinė instancija byloms dėl apygardų teismų nuosprendžių, nutarčių, nutarimų ir įsakymų. Jis taip pat yra vienintelis teismas, nagrinėjantis prašymus dėl užsienio valstybių ir tarptautinių teismų bei arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra akcentavęs, jog viena iš svarbiausių Lietuvos apeliacinio teismo priedermių – savo kompetencijos ribose užtikrinti vieningos teismų praktikos formavimą, kurti teisės taikymo bei įstatymų aiškinimo precedentus. Tokiu būdu Apeliacinis teismas, šalia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, yra neabejotinai įtvirtinamas kaip viena aukščiausių bei teismų sistemoje svarbiausių teisminės valdžios grandžių. Toks konstituciniu lygmeniu nustatytas Lietuvos apeliacinio teismo statusas kartu ir įpareigoja teismą teisingumą vykdyti nepriekaištingai bei prisiimti naują, iki tol nevykdytą funkciją – nagrinėjant apeliacines bylas prisidėti prie vieningos bendrosios kompetencijos teismų praktikos formavimo.

Lietuvos apeliacinis teismas taip pat atlieka ir kitas jo kompetencijai įstatymų priskirtas funkcijas. Didelį vaidmenį vaidina Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko vykdoma apygardų teismų administracinės veiklos priežiūra, o taip pat – Civilinio proceso kodekse bei Baudžiamojo proceso kodekse įtvirtinta Lietuvos apeliacinio teismo pirmininko arba atitinkamai šio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininko arba Baudžiamųjų bylų skyriaus primininko teisė išimtiniais atvejais perduoti bylą nagrinėti iš vieno apylinkės teismo kitam apylinkės teismui, esančiam kito apygardos teismo veiklos teritorijoje, arba iš vieno apygardos teismo kitam.

Bylas Lietuvos apeliaciniame teisme nagrinėja trijų teisėjų kolegija. Atskirais atvejais proceso įstatymų numatytus procesinius klausimus tiek civilinėse bylose, tiek ir baudžiamosiose bylose, taip pat kai kurias civilines bylas gali nagrinėti šio teismo teisėjas ir vienasmeniškai.

Lietuvos apeliacinis teismas:

- yra apeliacinė instancija byloms dėl apygardų teismų sprendimų, nuosprendžių, nutarčių, nutarimų ir įsakymų;
- nagrinėja prašymus dėl užsienio valstybių ir tarptautinių teismų bei arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje;
- atlieka kitas jo kompetencijai įstatymų priskirtas funkcijas.

2012 m. pabaigoje Lietuvos apeliaciniame teisme dirbo 33 teisėjai: teismo pirmininkas Egidijus Žironas, Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkas Aloyzas Kruopys, Civilinių bylų skyriaus pirmininkas Artūras Driukas, 12 teisėjų Baudžiamųjų bylų skyriuje: Valdimaras Bavėjanas, Albinas Bielskis, Kęstutis Jucys, Laima Garnelienė, Regina Gaudutienė, Viktoras Kažys, Svajūnas Knizleris, Rūta Mickevičienė, Violeta Ražinskaitė, Linas Šiukšta, Elena Vainienė, Linas Žukauskas, 18 teisėjų Civilinių bylų skyriuje: Alė Bukavinienė, Virginija Čekanauskaitė, Audronė Jarackaitė, Algirdas Gailiūnas, Danutė Gasiūnienė; Rasa Gudžiūnienė, Konstantinas Gurinas, Kazys Kailiūnas, Danutė Milašienė, Vytas Milius, Marytė Mitkuvienė, Rimvydas Norkus, Nijolė Piškinaitė, Gintaras Pečiulis, Alvydas Poškus, Donatas Šernas, Dalia Vasarienė, Vigintas Višinskis.

Duomenys apie teisėjus:

Teisėjų etatų skaičius Lietuvos apeliaciniame teisme – 33 (2012 m. gruodžio 31 d. duomenimis).

Paskirtų teisėjų skaičius Lietuvos apeliaciniame teisme – 33 (2012 m. gruodžio 31 d. duomenimis).

Teisėjų sudėtis pagal lytį:
moterų – 14 (42 proc.);
vyrų – 19 (58 proc.).

TEISMO PERSONALAS

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjams, vykdančioms jų funkcijas, talkina teismo valstybės tarnautojai ir darbuotojai: Teismo pirmininko ir skyrių pirmininkų patarėjai ir

padėjėjai, Teismo kancleris, Bendrųjų reikalų skyrius, Civilinių ir Baudžiamųjų bylų raštinės, teisėjų padėjėjai, Teismų praktikos skyrius, Finansų skyrius ir Ūkio skyrius.

2012 m. gruodžio 31 d. duomenimis Lietuvos apeliaciniame teisme be teisėjų dirbo 88 darbuotojai (valstybės tarnautojų – 68, dirbančių pagal darbo sutartį – 20).

TEISMO STRUKTŪROS POKYČIAI

2012 m. keitėsi Lietuvos apeliacinio teismo struktūra. Siekiant tobulinti organizacinę teismo darbą bei teismo struktūrinių padalinių valdymą normaliam teismo funkcionavimui užtikrinti taip pat užtikrinti efektyvesnę ir racionalesnę žmoniškųjų, finansinių, materialinių išteklių teisme panaudojimą bei taupyti valstybės lėšas, atsižvelgdamas į Lietuvos apeliaciniam teismui 2012 metams skirtas nepakankamas lėšas, Nacionalinės teismų administracijos 2011 m. liepos 29 d. atlikto vidaus audito ataskaitoje suformuluotas rekomendacijas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atlikto planinio kompleksinio Lietuvos apeliacinio teismo administracinės veiklos patikrinimo metu nustatytus teismo struktūrinius trūkumus, Teismo Kanclerio tarnyba, Teismo raštinė ir Informatikos skyrius buvo pertvarkyti į Bendrųjų reikalų skyrių, taip pat nežymiai pertvarkyti Teismų praktikos skyriaus etatai.

KVALIFIKACIJOS KĖLIMAS

Lietuvos apeliacinio teismo vadovybė didelį dėmesį skiria teisėjų ir teismo Teismų praktikos skyriaus darbuotojų) profesinių gebėjimų tobulinimui. Personalas skatinamas dalyvauti įvairiose konferencijose ir seminaruose Lietuvoje bei užsienyje. Keliant kvalifikaciją teisėjų ir teismo personalo gaunamos žinios yra efektyviai panaudojamos tiesioginiame teismo personalo (teisėjų padėjėjų, patarėjų, darbe.

2012 m. birželio 18 – 22 dienomis Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjai dalyvavo Molėtų rajone įsikūrusio Mokymo centro organizuojamoje apeliacinės instancijos teismų teisėjų kvalifikacijos kėlimo programoje.

2012 m. rugsėjo 4 - 5 dienomis Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkas ir dalis Civilinių bylų skyriaus teisėjų bei padėjėjų dalyvavo Trakuose vykusiame Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos organizuojamame seminare intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo klausimais.

2012 m. Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas dalyvavo Lenkijoje vykusiame Europos šalių sostinių apeliacinių teismų pirmininkų metiniame susitikime.

2012 m. tuometinė Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininkė, o dabar – teisėja, dalyvavo Europos teisėjų tarybų darbo grupės posėdyje, Europos teismų tarybos tinklo Generalinėje Asamblėjoje, susitikimuose su Portugalijos teismų sistemos institucijų atstovais dėl gerosios nuotolinių teismo posėdžių organizavimo praktikos diegiant bei naudojant vaizdo konferencinę įrangą, Europos teisėjų tarybų tinklo 2011-2012 m. darbo grupės „Standartai“ susitikime ir kt.

Kiti Teismo teisėjai ir padėjėjai nuolat kelia kvalifikaciją teismo ir kitų institucijų rengiamuose kursuose ir seminaruose Lietuvoje ir užsienyje.

Teisėjų ir teismo darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui ne mažiau reikšmingas yra tarptautinis bendradarbiavimas su užsienio teismais ir įvairiomis teisminėmis institucijomis. Itin glaudūs ir šilti santykiai yra susiklostę su Lenkijos Krokuvos ir Bialystoko apeliaciniais teismais: Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai nuolat bendradarbiauja su kolegomis iš kaimyninės Lenkijos ir keičiasi patirtimi.

BENDRADARBIAVIMAS. TEISINIS ŠVIETIMAS.

2012 m. Lietuvos apeliacinis teismas kaip ir ankstesniais metais skyrė daug dėmesio įvairioms bendradarbiavimo formoms.

2012 m. pradžioje buvo sukurtas Teismo *Facebook* profilis, kuriame buvo dalinamasi informacija apie Teismo renginius, iniciatyvas, skelbiami pranešimai spaudai ir aktualūs straipsniai teisine tematika.

2012 m. Teismas kartu su Registrų centru bendradarbiavo testuojant Viešojo adreso paslaugą. Paslaugos esmė: keitimasis procesiniais dokumentais, pasirašytais elektroniniu parašu. Pagal susitarimą 2012 m. pradžioje Teismas ir keli partneriai (advokatų kontoros ir Vilniaus valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba) testavo keitimosi elektroniniais procesiniais dokumentais paslaugą ir rengėsi ateityje įgyvendinti e-bylos susižinojimo tarp proceso šalių dalį.

Siekiant didesnio visuomenės pasitikėjimo Teismu ir visa teismų sistema, 2012 m. gegužę Teismas surengė apskritojo stalo diskusiją „Teisinio personalo vieta teismų darbe: ar verta teisiniam personalui suteikti procesinius įgaliojimus?“ Renginyje teisėjai, politikai, mokslininkai dalinosi nuomonėmis apie teismų ir teisėjų darbo krūvių problemas, kurias galimai padėtų pašalinti tam tikrų ribotų procesinių įgaliojimų suteikimas teisiniam personalui – teisėjų padėjėjams.

2012 m. gegužę Teismas surengė teisėjų, žiniasklaidos atstovų, LR Generalinės prokuratūros ir Viešojo saugumo tarnybos pareigūnų susitikimą tema „Kaip padėti vieni kitiems dirbti?“. Buvo diskutuojama apie žiniasklaidos darbą teismuose ir tam tikrus šio darbo aspektus, susijusius su bendravimu su Viešojo saugumo tarnybos Konvojaus kuopos pareigūnais bei prokurorais. Po šių susitikimų parengė publikacijas apie diskusijų turinį, iškeltas problemas ir jų sprendimo būdus.

2012 m. rudenį Teismas dalyvavo organizuojant Europos teisės dienos ir Konstitucijos dienos minėjimą Lietuvos apeliaciniame teisme – surengė I-IV kl. moksleivių piešinių konkursą „Piešiu teismą ir teisėją“, laimėtojų parodą Lietuvos apeliaciniame teisme ir 4 vizitus į laimėtojų mokyklą, kur Teismo pirmininkas apdovanojo laureatus ir bendravo su moksleiviais, pasakojo jiems apie Lietuvos teismų sistemą ir Lietuvos apeliacinį teismą, teisėjo profesiją.

2012 m. Teismas surengė kelis susitikimus/ekskursijas Teisme su įvairaus amžiaus moksleiviais ir studentais (įskaitant ir užsienio studentus), pasakojo jiems apie Teismo istoriją, teismų sistemą, Teismo kompetenciją, atsakė į klausimus apie teismus ir teisėjus.

2012 m. Lietuvos apeliaciniame teisme lankėsi šios užsienio delegacijos:

- 2012 m. kovo 1 d. Ukrainos delegacija, kuri domėjosi teisine pagalba baudžiamosiose bylose, teisėjų vaidmeniu teikiant teisinę pagalbą;
- 2012 m. kovo 6 d. Vietnamo teismų reformos komiteto narių delegacija, kuri domėjosi Lietuvos apeliacinio teismo vieta teismų sistemoje, funkcijomis;
- 2012 m. balandžio 25 d. Islandijos teisėjų delegacija, kuri domėjosi teismo veikla, darbo krūviais, darbo organizavimu;
- 2012 m. gegužės 14 d. JAV advokatų delegacija, kuri domėjosi teismų sistema ir Lietuvos apeliaciniu teismu;
- 2012 m. gegužės 14 d. Ukrainos teismų delegacija, kuri domėjosi informacinių technologijų naudojimu teismuose ir Lietuvos apeliaciniame teisme;
- 2012 m. birželio 21 d. Lenkijos delegacija, kuri susipažino su Lietuvos teismų sistema;

- 2012 m. Turkijos delegacija, kuri susipažino su Lietuvos teismų sistema;
- 2012 m. Kinijos Liaudies Respublikos teisėjų ir diplomatų delegacija, kuri susipažino su Lietuvos teismų sistema.

LIETUVOS APELIACINIO TEISMO ATSTOVŲ DALYVAVIMAS TEISMŲ SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ, DARBO GRUPIŲ VEIKLOJE IR TEISĖKŪROJE 2012 M.

Dalyvavimas teisėjų savivaldos institucijose ir darbo grupių veikloje

Lietuvos apeliacinio teismo vadovai ir teisėjai visuomet aktyviai dalyvavo ir dalyvauja teismų savivaldos bei visuomeninėje veikloje: Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas *ex officio* yra Teisėjų tarybos narys, Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja dirbo ir 2012 m. buvo pakartotinai išrinkta Teisėjų tarybos nare bei sekretore, dar du Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai įeina į Teisėjų tarybos sudėtį.

Du Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai dirbo Teisėjų garbės teismo nariais, vienas jų – Teisėjų garbės teismo pirmininko pavaduotoju. Vienas Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas dirbo Teisėjų etikos ir drausmės komisijoje, du teisėjai – Pretendentų į teisėjus egzamino komisijoje, viena teisėja – Pretendentų į teisėjus atrankos komisijoje, viena teisėja – Nuolatinės teisėjų veiklos vertinimo komisijoje.

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai dirbuoja ne tik mūsų šalies, bet ir tarptautinėse teismų sistemos savivaldos institucijose. Lietuvos apeliacinio teismo teisėjai dalyvauja Europos teismų tarybų tinklo sudaromų darbo grupių veikloje.

Teismo atstovai (teisėjai, teismo pirmininko ir skyrių pirmininkų patarėjai ir padėjėjai, kt.) dirbo Teisėjų tarybos 2012 metais ir anksčiau sudarytų darbo grupių, sprendžiančių įvairius su sėkminga teismų sistemos veikla susijusius klausimus.

Dalyvavimas teisėkūroje

Šalia pagrindinės Lietuvos apeliacinio teismo veiklos svarbu paminėti ir tai, kad Lietuvos apeliacinio teismo atstovai dalyvavo rengiant bei tobulinant įstatymus bei teisei šalies sistemai svarbius teisės aktus, teikė nuomonę bei paaiškinimus dėl tarptautinių konvencijų bei Europos Sąjungos direktyvų taikymo Lietuvos Respublikoje.

2012 m. įvairioms institucijoms buvo teiktos pastabos arba pasiūlymai dėl teisės aktų:

- pastabos dėl Komercinio arbitražo įstatymo projekto;
- pastabos dėl Civilinio proceso kodekso pakeitimų;
- pastabos dėl Įmonių bankroto įstatymo pakeitimų;
- pastabos dėl Fizinų asmenų bankroto įstatymo pakeitimų.

Teismo atstovė parengė ir derino naują Informacijos apie teismų veiklą teikimo žiniasklaidai taisyklių redakciją (Taisyklės buvo priimtos 2012 m. vasario 3 d.).

Lietuvos apeliacinis teismas gali didžiuotis taip pat ir savo kasdieniu indėliu į teisinės doktrinos plėtojimą, būsimųjų teisininkų ir teisėjų rengimą, teisininkų praktišką kvalifikacijos tobulinimą – dalis Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų ir personalo 2012 metais dirbo ir akademinį darbą aukštosiose teisininkus rengiančiose mokyklose bei Teisėjų

mokymo centre. Pažymėtina, jog Lietuvos apeliacinio teismo teisėjais dirba du Mykolo Romerio universiteto profesorai ir viena docentė, kai kurie patarėjai bei padėjėjai yra apgynę socialinių mokslų (teisės) daktaro disertacijas bei 2012 metais dirbo aktyvų akademinį darbą. Keletas teismo darbuotojų savo teises žinias gilina studijuodami doktorantūroje.

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų padėjėjai kasmet sėkmingai laiko teisėjų egzaminus ir pradeda teisėjo karjerą.

Kreipimaisi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą

2012 m. į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą buvo kreiptasi dviejose bylose, abiem atvejais tai buvo baudžiamosios bylos.

Vienu atveju buvo kreiptasi į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą su prašymu spręsti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 129 straipsnio 2 dalies 3 punkto (Lietuvos Respublikos 2008 m. birželio 12 d. įstatymo Nr. X-1597) redakcija atitinka Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai ir konstituciniam teisinės valstybės principui. Teismui kilo abejonė, ar minėta Baudžiamojo kodekso norma tokių pačių teisinių faktų nevertina skirtingai, nes visų asmenų lygybės principas reiškia, jog atitinkamos rūšies santykių subjektams – visiems vienodais požymiais pasižymintiems asmenims ar jų grupėms turi būti taikomas tas pats įstatymas ar kitas teisės aktas bei vienodai turi būti taikomos tiek materialiosios, tiek procesinės teisės normos.

Antruoju atveju nutarta kreiptis į Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą su prašymu spręsti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 99 straipsnis, 3 straipsnio 3 dalis bei 95 straipsnio 5 dalies 1 punktas pagal turinį ir reguliavimo apimtį neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 2 daliai, 4 daliai ir 138 straipsnio 3 daliai. Kadangi Lietuvos Respublikos ratifikuotose tarptautinėse sutartyse genocidas apibrėžiamas kaip veiksmai prieš visus ar dalį žmonių, priklausančių bet kuriai nacionalinei, etninei, rasinei, religinei grupei, todėl yra pagrindo manyti, kad veiksmų prieš socialinę ar politinę grupę kvalifikavimas pagal BK 99 straipsnį, t. y. plečiamasis tarptautinės baudžiamosios teisės sąvokos aiškinimas, gali prieštarauti Konstitucijos 138 straipsnio 3 daliai.

FINANSAVIMAS

2012 m. Lietuvos apeliaciniam teismui buvo skirta 8727 tūkst. Lt (iš jų darbo užmokesčiui 6186 tūkst. Lt). Ilgalaikio turto įsigijimui 2012 m. lėšų Lietuvos apeliaciniam teismui skirta nebuvo. 2012-uosius finansinius metus Teismas baigė be darbo užmokesčio įsiskolinimo.

**LIETUVOS APELIACINIO TEISMO 2011 M. VYKDYTOS VIDAUS IR
APYGARDŲ TEISMŲ ADMINISTRACINĖS VEIKLOS PRIEŽIŪROS
APŽVALGA**

Kaip ir kiekvienais metais, Lietuvos apeliacinis teismas nagrinėjo skundus dėl apygardų teismų nejurisdikcinės veiklos, kadangi Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas atlieka apygardos teismų administracinės veiklos priežiūrą. Pažymėtina, kad 2012 m., kaip ir ankstesniais metais, didelė tokių skundų dalis buvo nesusijusi su apygardos teismų administracine veikla: asmenų skundai dėl teismo (teisėjų) atliekamų procesinių veiksmų bei teismo (teisėjų) priimamų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo administracinės veiklos priežiūros tvarka negali būti nagrinėjami.

2012 m. Lietuvos apeliaciniame teisme dėl apygardų teismų veiklos gauti 46 skundai (2011 m. – 26) skundai. Iš jų dėl atskirų apygardų teismų buvo paduota:

- dėl Vilniaus apygardos teismo – 22 skundai (pagrįsti arba pagrįsti iš dalies – 5; neprocesinio ar iš dalies neprocesinio pobūdžio – 17 skundų)
- dėl Kauno apygardos teismo – 11 skundų (pagrįsti arba pagrįsti iš dalies – 3; neprocesinio ar iš dalies neprocesinio pobūdžio – 10 skundų)
- dėl Klaipėdos apygardos teismo – 8 skundai (pagrįsti arba pagrįsti iš dalies – 0; neprocesinio ar iš dalies neprocesinio pobūdžio – 4 skundai)
- dėl Šiaulių apygardos teismo – 5 skundai (pagrįsti arba pagrįsti iš dalies – 1; neprocesinio ar iš dalies neprocesinio pobūdžio – 5 skundai)
- dėl Panevėžio apygardos teismo – 0 skundų

**LIETUVOS APELIACINIAME TEISME IŠNAGRINĖTŲ
BAUDŽIAMŪJŲ BYLŲ APŽVALGA**

**BAUDŽIAMŪJŲ BYLŲ, IŠNAGRINĖTŲ LIETUVOS APELIACINIAME TEISME
2012 METAIS, STATISTIKA**

Lietuvos apeliacinio teismo nagrinėjamas baudžiamąsias bylas galima suskirstyti į tris grupes:

1. *Apeliacine tvarka nagrinėjamos bylos* – bylos, kurios nagrinėjamos pagal apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos teismo nuosprendžių bei Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 318 straipsnio 1 dalyje nurodytų nutarčių (nutartys nutraukti baudžiamąją bylą ir nutartys, priimtose išnagrinėjus bylas dėl priverčiamųjų medicinos priemonių taikymo).

2. *Skundų dėl žemesniųjų teismų nutarčių bylos*, kurios pagal skundų pobūdį gali būti skirstomos į keturias grupes:

- a) skundai, paduodami ir nagrinėjami BPK X dalyje nustatyta tvarka;
- b) skundai dėl suėmimų;
- c) skundai dėl nutarčių, susijusių su nuosprendžių vykdymu;
- d) skundai dėl asmenų išdavimo Tarptautiniam Baudžiamajam Teismui ar pagal Europos arešto orderį.

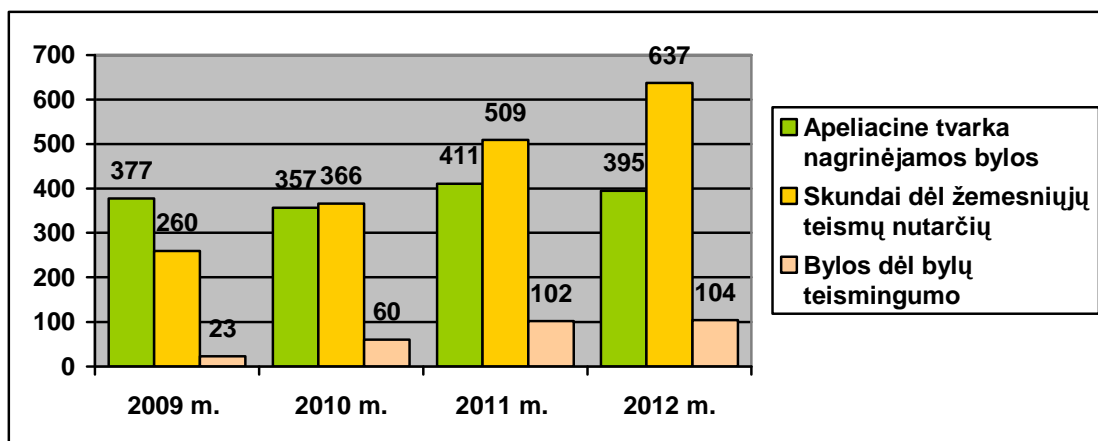
3. *Bylos dėl bylų teisingumo.*

Toliau pateiktoje lentelėje bei diagramoje matyti baudžiamųjų bylų skyriuje išnagrinėtų bylų skaičiaus kitimas 2009 - 2012 metais*

Išnagrinėta	2009 metai	2010 metai	2011 metai	2012 metai
Apeliacine tvarka nagrinėjamos bylos	377	357	411	395
Skundai dėl žemesniųjų teismų nutarčių	260	366	509	637
Bylos dėl bylų teisingumo	23	60	102	104
Iš viso išnagrinėta bylų	660	783	1022	1136

---

* Duomenys gauti, naudojantis teismų informacinės sistemos „Liteko“ pateikta ataskaita Nr. 0206.

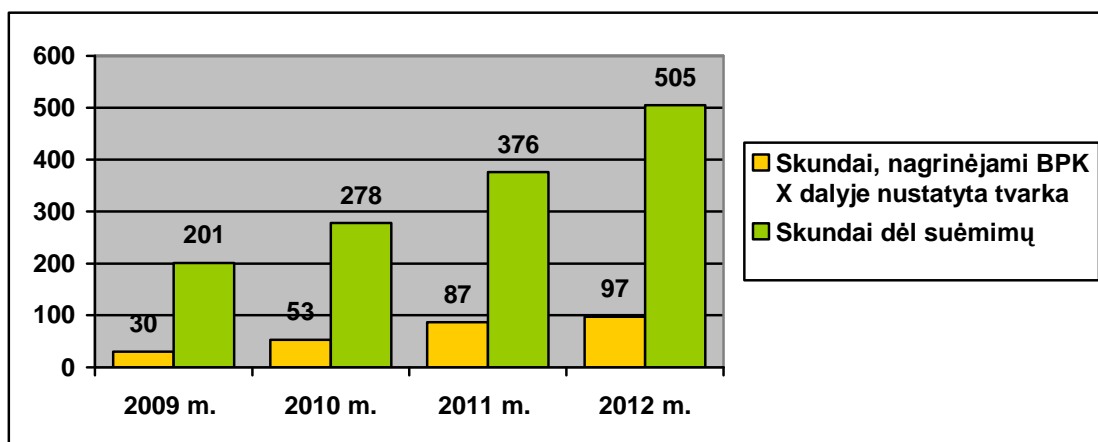

Apeliacine tvarka nagrinėjamų bylų skaičius nuo 2009 metų nėra žymiai kintantis, tuo tarpu Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriuje išnagrinėjamų skundų dėl žemesniųjų teismų nutarčių bei bylų dėl teisingumo skaičius kasmet pastebimai didėja. Pažymima, kad bylų dėl teisingumo skaičius 2011 metais stabilizavosi, ir 2012 metais jis liko faktiškai nepakitęs.

2012 metais išnagrinėtų skundų dėl žemesniųjų teismų nutarčių skaičius, lyginant su 2011 metais, padidėjo beveik 25 %, o lyginant su 2009 metais, padidėjo net 2,5 karto. Tokį ženklų minėtos kategorijos bylų skaičiaus padidėjimą sąlygojo skundų, nagrinėjamų BPK X dalyje nustatyta tvarka ir skundų dėl suėmimų skaičiaus nuolatinis didėjimas.

Toliau pateiktoje lentelėje bei diagramoje matyti 2009 – 2012 metais išnagrinėtų skundų dėl suėmimų ir skundų, nagrinėjamų BPK X dalyje nustatyta tvarka, skaičiaus kitimas

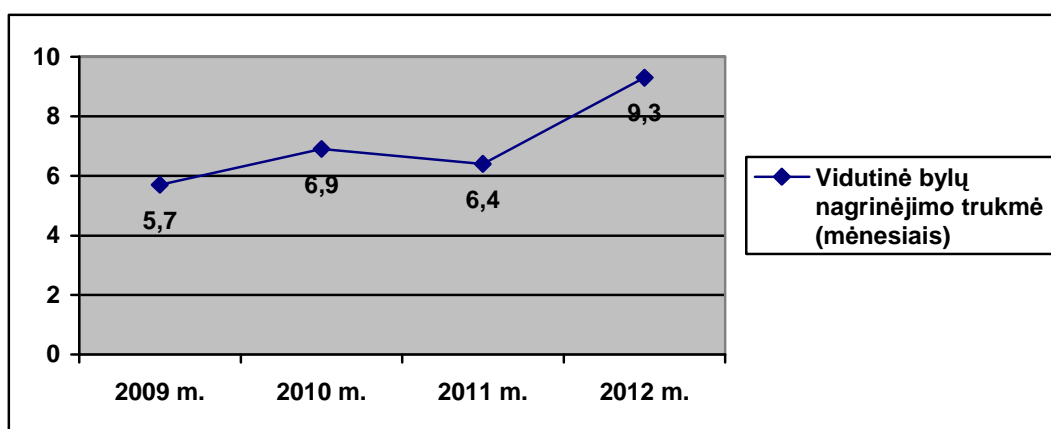
Išnagrinėta	Skundai, nagrinėjami BPK X dalyje nustatyta tvarka	Skundai dėl suėmimų
2009 m.	30	201
2010 m.	53	278
2011 m.	87	376
2012 m.	97	505

Kaip matyti iš aukščiau pateiktos lentelės bei diagramos, 2012 metais, lyginant su 2011 metais, Lietuvos apeliaciniame teisme išnagrinėtų skundų, nagrinėjamų BPK X dalyje nustatyta tvarka, skaičius padidėjo apie 10 %, o nuo 2009 metų šis skaičius padidėjo daugiau nei 3 kartus.

Skundų dėl suėmimų skaičius nuo 2011 metų padidėjo 34 %, o nuo 2009 metų šis skaičius padidėjo 2,5 karto. Minėtos aplinkybės sąlygojo ženklų Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų darbo krūvio padidėjimą bei apeliacine tvarka nagrinėjamų bylų išnagrinėjimo trukmės ilgėjimą.

Apeliacine tvarka nagrinėjamų bylų išnagrinėjimo vidutinės trukmės dinamika 2009 – 2012 metais*

Kaip matyti iš anksčiau pateiktos diagramos, apeliacine tvarka nagrinėjamų bylų vidutinė išnagrinėjimo trukmė 2012 metais, lyginant su 2011 metais, yra pailgėjusi beveik 3 mėnesiais, o nuo 2009 metų apeliacine tvarka nagrinėjamų bylų išnagrinėjimo trukmė yra ilgesnė 1,6 karto.

Minėtos kategorijos bylų išnagrinėjimo trukmės ilgėjimą sąlygoja tai, kad nuolat didėjant bendram Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriuje išnagrinėjamų bylų kiekiui ir ypatingai didėjant išnagrinėjamų skundų dėl žemesniųjų teismų nutarčių, kurie, vadovaujantis BPK 130 straipsnio 1 dalimi, 131 straipsnio 1 dalimi, 441 straipsnio 2 dalimi, turi būti išnagrinėti per 7 dienas nuo skundo gavimo teisme dienos, skaičiui, teisėjai, siekdami nepažeisti minėtų imperatyvių BPK nuostatų, privalo didesnę laiko dalį skirti būtent skundų dėl žemesniųjų teismų nutarčių nagrinėjimui.

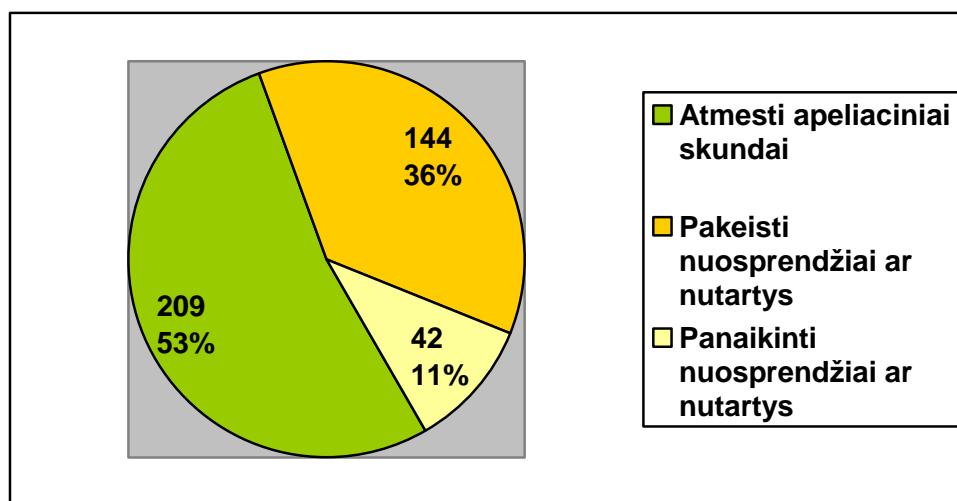
Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad nuo 2012 m. balandžio 18 d. atleidus Joną Algimantą Venckų iš Lietuvos apeliacinio teismo teisėjo pareigų, pasibaigus teisėjo įgaliojimų laikui, šis teisėjo etatas buvo perleistas Civilinių bylų skyriui ir taip Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų skaičius sumažėjo nuo 14 iki 13 teisėjų. Tuo tarpu laikotarpiu nuo 2007 m. liepos 2 d. iki 2008 m. birželio 26 d. Baudžiamųjų bylų skyriuje dirbo net 15 teisėjų, nors tais metais bendras išnagrinėtų baudžiamųjų bylų skaičius (2007 metais – 559 bylos, 2008 metais – 608 bylos) buvo žymiai mažesnis nei 2012 metais išnagrinėtų bylų skaičius, t.y. 1136 bylos. Esant nurodytiems duomenims, konstatuojama,

* Duomenys gauti, naudojantis teismų informacinės sistemos „Liteko“ pateikta ataskaita Nr. 0206 _ 1.

kad vienam teisėjui tenkančių išnagrinėtų baudžiamųjų bylų skaičius kiekvienais metais ženkliai auga ir ši aplinkybė taip pat sąlygoja baudžiamųjų bylų išnagrinėjimo trukmės ilgėjimą.

Siekiant sutrumpinti bylų išnagrinėjimo terminus, 2012 metų pabaigoje buvo inicijuotas klausimas dėl teisėjų bei teisėjų padėjėjų skaičiaus Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriuje padidinimo. 2013 metų sausio mėnesio pabaigoje Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriui buvo skirti keturi papildomi teisėjų padėjėjų etatai.

Apeliacine tvarka nagrinėjamų bylų išnagrinėjimo rezultatai 2012 metais

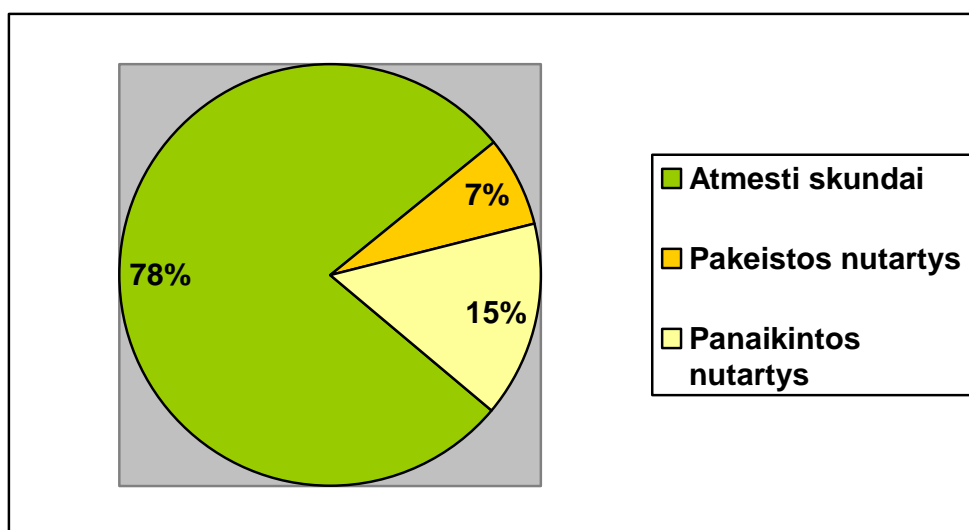
Apeliacine tvarka 2012 metais išnagrinėtų baudžiamųjų bylų pasiskirstymas pagal apygardos teismus, dėl kurių nuosprendžių ir nutarčių buvo pateikti apeliaciniai skundai

Teismas, dėl kurio procesinių sprendimų pateikti apeliaciniai skundai	Bendras bylų skaičius*	Bylų, kuriose apeliaciniai skundai <u>atmesti</u> , skaičius	Bylų, kuriose procesiniai sprendimai <u>pakeisti</u> , skaičius	Bylų, kuriose procesiniai sprendimai <u>panaikinti</u> , skaičius
Vilniaus apygardos teismas	105	47 (45 %)	43 (41 %)	15 (14 %)
Kauno apygardos teismas	110	62 (56 %)	36 (33 %)	12 (11 %)
	84	46	35	3

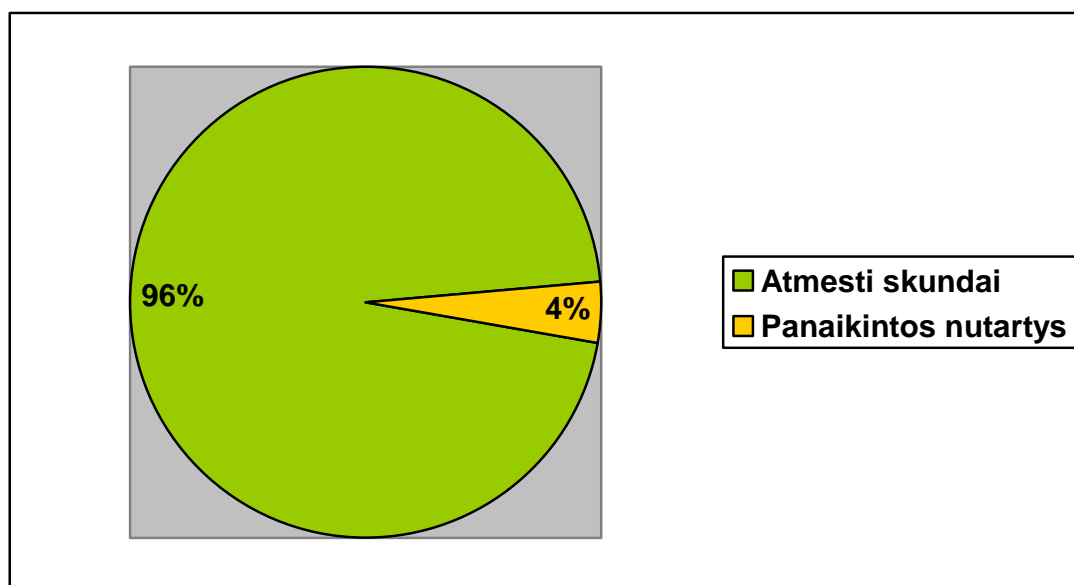
* Bylų skaičiai apskaičiuoti, vieną baudžiamąją bylą prilyginant vienam vienetui, nepriklausomai nuo to, kiek apeliacinių skundų ir dėl kelių asmenų buvo išnagrinėta toje byloje.

Klaipėdos apygardos teismas		(54 %)	(42 %)	(4 %)
Šiaulių apygardos teismas	48	25 (52 %)	15 (31 %)	8 (17 %)
Panevėžio apygardos teismas	48	29 (60 %)	15 (31 %)	4 (8 %)

Skundų dėl žemesniųjų teismų nutarčių (išskyrus dėl suėmimų) išnagrinėjimo rezultatai 2012 metais

Skundų dėl kardamosios priemonės (suėmimų) išnagrinėjimo rezultatai 2012 metais

***Alternatyvių Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso straipsnio dispozicijoje
numatytų veikų kvalifikavimo ir įrodinėjimo ypatumai***

Dalyje baudžiamųjų bylų apygardų teismų nuosprendžiai buvo pakeisti, konstatavus, kad pirmosios instancijos teismai nesilaikė reikalavimo neginčijamais įrodymais pagrįsti kiekvieną asmeniui inkriminuojamos nusikalstamos veikos sudėties požymį, kai asmuo yra kaltinamas kelių, tame pačiame Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) specialiosios dalies straipsnyje (pvz. BK 253, 260, 199² straipsniai) numatytų alternatyvių veikų padarymu ir kiekviena iš alternatyvių veikų gali būti savarankiškas kaltininko baudžiamosios atsakomybės pagrindas.

Lietuvos apeliacinis teismas savo sprendimuose pabrėžė, kad tais atvejais, kai tam tikra nusikalstama veika gali pasireikšti alternatyviomis veikomis, bet kurios iš šių alternatyvių veikų padarymas gali būti pakankamas pagrindas asmenį pripažinti kaltu, padarius nusikalstamą veiką. Teismas, nuteisdamas asmenį už kurios nors vienos ar kelių konkrečiame BK straipsnyje nurodytų veikų padarymą, byloje privalo nustatyti kiekvienos veikos padarymo faktą ir apkaltinamajame nuosprendyje tai pagrįsti baudžiamojo proceso įstatymo tvarka gautais ir teisiamajame posėdyje išnagrinėtais įrodymais, nekeldamas nė vienos iš alternatyvių veikų įrodinėjimui bei pagrindimui skirtingų reikalavimų. Pirmosios instancijos teismų praktika, kai alternatyvių veikų požymiai yra preziumuojami, nustačius kitų tos pačios nusikalstamos veikos sudėtį sudarančių alternatyvių veikų požymius, yra laikytina ydinga.

Pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinis teismas nagrinėjo skundą dėl nuosprendžio, kuriuo asmuo greta kitų nusikalstamų veikų buvo nuteistas pagal BK 253 straipsnio 1 dalį dėl neteisėto šovinių įgijimo, gabenimo ir laikymo. Apeliacinis teismas nuosprendyje nurodė, kad nusikalstamai neteisėtas disponavimas šaunamaisiais ginklais, šaudmenimis, sprogmenimis ar sprogstamosiomis medžiagomis gali reikšti alternatyviomis veikomis – gaminimu, įgijimu, laikymu, nešiojimu, gabenimu ar realizavimu. Asmuo pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu buvo nuteistas už neteisėtą šovinių įgijimą ikiteisminio tyrimo metu tiksliau nenustatytu laiku, ikiteisminio tyrimo metu nenustatytoje vietoje, iš ikiteisminio tyrimo metu nenustatyto asmens ir neteisėtą minėtų šovinių gabenimą. Apeliacinis teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, pripažindamas asmenį kaltu dėl šovinių įgijimo ikiteisminio tyrimo metu tiksliau nenustatytu laiku, ikiteisminio tyrimo metu nenustatytoje vietoje, iš ikiteisminio tyrimo metu nenustatyto asmens ir šaudmenų gabenimo į savo gyvenamąją vietą, nesilaikė nuostatų dėl tinkamo veikų įrodinėjimo. Pirmosios instancijos teismo nuosprendyje visiškai nenurodyta iš kokių asmenų, kurioje vietoje bei kokiomis aplinkybėmis šoviniai buvo įgyti bei gabenami, įgijimo bei gabenimo faktai nebuvo nustatyti jokiais objektyviais byloje surinktais duomenimis, todėl šie inkriminuoti BK 253 straipsnio 1 dalies objektyvieji požymiai iš nuosprendžio aprašomosios dalies pašalinti, paliekant objektyviais bylos duomenimis nustatytą aplinkybę, kad asmuo neteisėtai laikė šaudmenis ir taip padarė nusikalstamą veiką, numatytą BK 253 straipsnio 1 dalyje.

(Žr. 2012 m. spalio 19 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-330/2012, 2012 m. birželio 15 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-361/2012, 2012 m. spalio 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-408/2012, 2012 m. lapkričio 8 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-414/2012).

Aplaidaus buhalterinės apskaitos tvarkymo (BK 223 straipsnis) tinkamas subjektas

Pagal Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo 21 straipsnio 1 dalį už apskaitos organizavimą atsako ūkio subjekto vadovas, tačiau BK 223 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos subjektu ūkio subjekto vadovas gali būti tik tada, kai jis pats tiesiogiai tvarko buhalterinę apskaitą arba ją aplaidžiai tvarko asmuo, nesusijęs su ūkio subjektu darbo santykiais, o tik žodžiu susitaręs su įmonės vadovu ar savininku. Pagal formuojamą teismų praktiką kitais atvejais aplaidaus buhalterinės apskaitos tvarkymo subjektais laikomi ūkio subjekto darbuotojai, atsakingi už buhalterinės apskaitos tvarkymą arba pagal sutartį apskaitos paslaugas teikiančios įmonės darbuotojai.

Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad įmonės vadovas negali būti traukiamas baudžiamojon atsakomybėn už aplaidų buhalterinės apskaitos tvarkymą, atliktą tuo laikotarpiu, kai įmonės apskaitą tvarkė specialiai tam pasamdyta bendrovė.

(Žr. 2012 m. spalio 17 d. nuosprendis baudžiamojame byloje Nr. 1A-479/2012).

Atsakomybę sunkinanti aplinkybė - veika padaryta dėl savanaudiškų paskatų - kontrabandos (BK 199 straipsnis) atveju

BK 60 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta atsakomybę sunkinanti aplinkybė pripažįstama tada, kai ji nėra nusikalstamos veikos sudėties požymis arba ji neišreiškia nusikalstamos veikos esmės.

Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad kontrabanda atitinka savanaudiškumo kriterijų, nes šiuo nusikaltimu siekiama gauti neteisėtos turtinės naudos, išvengti išlaidų kitų visuomenės grupių sąskaita. Nors savanaudiškos paskatos BK 199 straipsnyje nėra numatytos kaip nusikalstamos veikos sudėties požymis, jos išreiškia nusikalstamos veikos esmę, todėl kontrabandos atveju neturėtų būti pripažįstama nuteistųjų atsakomybę sunkinančia aplinkybe tai, kad kontrabanda padaryta dėl savanaudiškų paskatų.

(Žr. 2012 m. gegužės 18 d. nuosprendis baudžiamojame byloje Nr. 1A-246/2012).

BK 199 straipsnyje numatytų nusikalstamos veikos padarymo būdų – „nepateikimo muitinės kontrolei“ ir „kitokio muitinės kontrolės išvengimo“ atribojimas

Pagal Lietuvos apeliacinio teismo formuojamą praktiką:

„Nepateikimas muitinės kontrolei“ - atvejais, kai kontrabandos dalykas gabenamas ne per muitinę arba per muitinę, tačiau jo nedeklaruojant, nerodant muitinio tikrinimo metu, taip pat kontrabandos dalyko gabenimas, slepiant specialiai įrengtose slėptuvėse arba kitose sunkiai prieinamose vietose.

„Kitoks muitinės kontrolės išvengimas“ – tai neteisėtų duomenų apie gabenamus daiktus, suklastotos muitinės deklaracijos, taip pat kitų suklastotų dokumentų, reikalingų muitinės procedūrai atlikti, pateikimas.

Pažymėtina, kad kiekvienas inkriminuojamos nusikalstamos veikos požymis gali būti konstatuojamas, tik jo buvimą pagrindus įrodymais, kurių visuma neginčijamai patvirtina kaltinamojo kaltę padarius nusikalstamą veika.

(Žr. 2012 m. kovo 23 d. nuosprendis baudžiamojame byloje Nr. 1A-142/2012, taip pat 2012 m. lapkričio 30 d. nuosprendis baudžiamojame byloje Nr. 1A-536/2012).

Ekstradicijos išlaidų priteisimas iš nuteistojo (BPK 103 straipsnis)

Asmens, sulaikyto pagal Europos arešto orderį ar pagal ekstradicijos procedūras, parvežimo į Lietuvos Respubliką išlaidos (toliau - ekstradicijos išlaidos) nėra priteisiamos iš nuteistojo, kai ekstradicijos išlaidų atsiradimo nesąlygojo paties nuteistojo veiksmai.

Lietuvos apeliaciniame teisme buvo nagrinėjamas apeliacinis skundas baudžiamojoje byloje, kurioje iš nuteistojo buvo priteistos jo parvežimo iš Italijos į Lietuvos Respubliką išlaidos Lietuvos Policijos departamento naudai. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad apeliantas išvyko į Italiją tuo metu, kai jo atžvilgiu dar nebuvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, jam nebuvo taikomos jokios kardamosios priemonės, kurių sąlygas asmuo, išvykdamas į užsienį, būtų pažeidęs. Aplinkybė, kad pradėjus ikiteisminį tyrimą ir nustatčius asmens gyvenamąją vietą užsienyje, policijos pareigūnams teko imtis priemonių siekiant atsigabenti įtariamąjį į Lietuvą, neduoda pagrindo išvadai, kad ekstradicijos išlaidas lėmė paties įtariamojo veiksmai. Teisėjų kolegija nusprendė, kad visos išlaidos, susijusios su ekstradicijos vykdymu ir asmens gabenimu į Lietuvos Respubliką yra valstybės pareiga ir turi būti apmokamos iš valstybės biudžeto.

Teismas pažymėjo, kad valstybėse laikomasi principo, jog asmens, kurio laisvę valstybė suvaržo paskirdama jam bausmę ar kardomąją priemonę, materialinio – buitinio aprūpinimo, sveikatos priežiūros, maitinimo ir kitų su jo išlaikymu susijusių išlaidų užtikrinimas yra valstybės pareiga. Lietuvos Respublikai pagal ekstradiciją išduodamo arba perduodamo baudžiamajam persekiojimui asmens statusas – suimtas, nes jo atžvilgiu yra priimta teismo nutartis paskirti kardomąją priemonę – suėmimą. Vadinasi, visos išlaidos, susijusios su šio asmens materialiniu – buitiniu aprūpinimu, yra valstybės pareiga. Su ekstradicijos vykdymu susijusios išlaidos savo prigimtimi bei paskirtimi skiriasi nuo proceso išlaidų, nurodytų BPK 103 ir 104 straipsniuose. Šiuose straipsniuose minimos išlaidos, kurios gali būti išieškamos iš nuteistojo, yra susijusios su kitų proceso dalyvių – liudytojų, nukentėjusiųjų baudžiamajame procese patirtomis išlaidomis. Tuo tarpu išlaidos, susijusios su ekstradicijos vykdymu, yra susijusios su valstybės vykdoma veikla baudžiamosios justicijos srityje. Šių išlaidų užtikrinimas yra valstybės pareiga, kuri negali būti perkeliama asmeniui, kurio atžvilgiu vykdomas baudžiamasis procesas.

(Žr., 2012 m. gegužės 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-86/2012, 2012 m. birželio 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-134/2012).

Artimo giminaičio, šeimos nario nužudymas (BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas)

Tik formalus kaltininko ir nužudyto asmens gyvenimo kartu faktas, lydintas nuolatinių išgertuvių, nesant kitų aplinkybių, kurios neabejotinai patvirtintų asmenų tarpusavio santykių turinį, panašų į šeimą, negali būti vertinamas kaip šeimos (partnerystės) susiformavimas. Būtina atidžiai vertinti visumą tų aplinkybių, kurios gali atspindėti kartu gyvenančių asmenų santykių turinį, asmenų požiūrį vienas į kitą, ir tuomet spręsti, ar gyvenimo kartu aplinkybės duoda pagrindą konstatuoti esant šeimai būdingų santykių turinį atitinkančius santykius.

Lietuvos apeliaciniame teisme buvo nagrinėjamas apeliacinis skundas baudžiamojoje byloje, kurioje asmuo buvo nuteistas pagal BK 129 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktus dėl bejėgiškos būklės savo šeimos nario (sugyventinės) nužudymą. Apeliacinis teismas nustatė, kad nužudytoji ir kaltininkas apie metus faktiškai gyveno kartu, tačiau jų gyvenimo kartu tikslas buvo tik išgertuvės, bendrai užgyvento turto ir vaikų jie neturėjo, jų nesiejo tarpusavio atsakomybės kaip šeimos narių santykiai. Apeliacinis teismas konstatavo, kad nuteistojo ir nukentėjusiosios gyvenimas kartu buvo nulemtas pašalinių aplinkybių, nesusijusių su išipareigojimais šeimos santykiams. Tai, kad asmenys dalijosi maistu ar bendrai pirkė ir gėrė alkoholį, atspindi gyvenimo kartu laikinumą, santykių

nepastovumą, nes jokie bendro ūkio jie nevedė ir neužgyveno. Šios aplinkybės neduoda pagrindo neabejotinai išvadai, kad šiuos asmenis siejo tarpusavio atsakomybė ar savanoriškas apsisprendimas prisiimti tam tikras teises ir pareigas kaip šeimos nariams. Nenustačius, kad nukentėjusioji buvo nuteistojo šeimos narė, kaltininko veika iš BK 129 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktų buvo perkvalifikuota į BK 129 straipsnio 1 dalį.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime pateikė konstitucinės šeimos sampratos išaiškinimą, kuriame nurodė, kad šeimos samprata grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prieraišumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu, o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi. Taip pat 2012 m. birželio 4 d. nutarime Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas išaiškino, kad nustatant griežtesnę baudžiamąją atsakomybę už savo artimojo giminaičio ar šeimos nario nužudymą nei nustatyta BK 129 straipsnio 1 dalyje, siekta apsaugoti ne vien tokias konstitucines vertybes kaip žmogaus gyvybė, jo asmens neliečiamumas, bet ir tokias, kaip artimos giminystės santykiai, šeima, motinystė, tėvystė, vaikystė, todėl ši BK nuostata neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatoms.

(Žr., 2012 m. lapkričio 16 d. nuosprendis Nr. 1A-510/2012).

Nuteistųjų, kaip liudytojų, apklausa

BPK 80 straipsnio 1 punkte numatyta, kad kaip liudytojas negali būti apklausiamas asmuo, kuris gali duoti parodymus apie savo paties galimai padarytą nusikalstamą veiką, išskyrus atvejus, kai jis sutinka duoti tokius parodymus, taikant BPK 82 straipsnio 3 dalyje numatytus liudijimo ypatumus. Pagal BPK 82 straipsnio 3 dalį asmeniui, kuris apklausiamas apie savo galimai padarytą nusikalstamą veiką, atsakomybė, numatyta BPK 83 straipsnyje, netaikoma.

Nagrinėjant bendrininkų bylą, dėl tos pačios veikos jau nuteisti asmenys į teismo posėdį kviečiami ir apklausiami pagal liudytojo apklausos taisykles, tačiau tokie asmenys neįspėjami dėl atsakomybės pagal BPK 163 straipsnį už atsisakymą arba vengimą duoti parodymus bei dėl atsakomybės pagal BK 235 straipsnį už melagingus parodymus ir neprisiekia. Apklausiant tokius asmenis, jiems tik išaiškinama pilietinė priedermė ir pareiga teisingai papasakoti viską, kas jiems žinoma byloje. Jeigu nagrinėjant bendrininkų bylą, dėl tos pačios veikos jau nuteisti asmenys teismo posėdyje apklausiami kaip liudytojai, įspėjant juos dėl baudžiamosios atsakomybės pagal BK 235 straipsnį, tai pripažįstama BPK 80 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimu.

(Žr., 2012 m. gegužės 2 d. nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1A-86/2012).

Pas ikiteisminio tyrimo teisėją netinkamai atliktos įtariamojo apklausos pripažinimas neleistinu įrodymu

Nagrinėjant apeliacinį skundą, Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija, nustačiusi, kad įtariamojo apklausos, atliktos pas ikiteisminio tyrimo teisėją, protokolas buvo nukopijuotas nuo įtariamojo apklausos, atliktos pas tyrėją, protokolo, konstatavo, kad šiuo atveju buvo pažeistos BPK 179, 188, 189 straipsnių nuostatos. Įtariamojo parodymai apklausos metu nebuvo fiksuojami taip, kaip nurodė įtariamasis, o buvo perrašytas ankstesnis tyrėjos surašytas protokolas.

Apeliacinis teismas nurodė, kad minėtas įtariamojo apklausos protokolas neatitinka BPK 20 straipsnio 4 dalyje įrodymams keliamų leistinumų reikalavimų, todėl jis negali būti

laikomas tinkamu įrodymų šaltiniu ir šiuo apklausos protokolu nebuvo galima grįsti kito įtariamojo kaltės.

(Žr., 2012 m. gruodžio 17 d. nuosprendis baudžiamajoje byloje Nr. 1A-280/2012).

**LIETUVOS APELIACINIAME TEISME IŠNAGRINĖTŲ
CIVILINIŲ BYLŲ APŽVALGA**

**CIVILINIŲ BYLŲ, IŠNAGRINĖTŲ LIETUVOS APELIACINIAME TEISME
2012 METAIS, STATISTIKA¹**

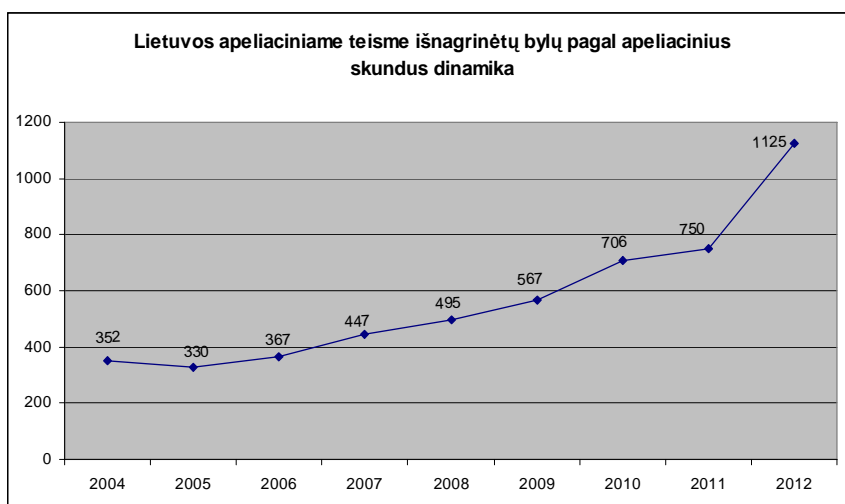
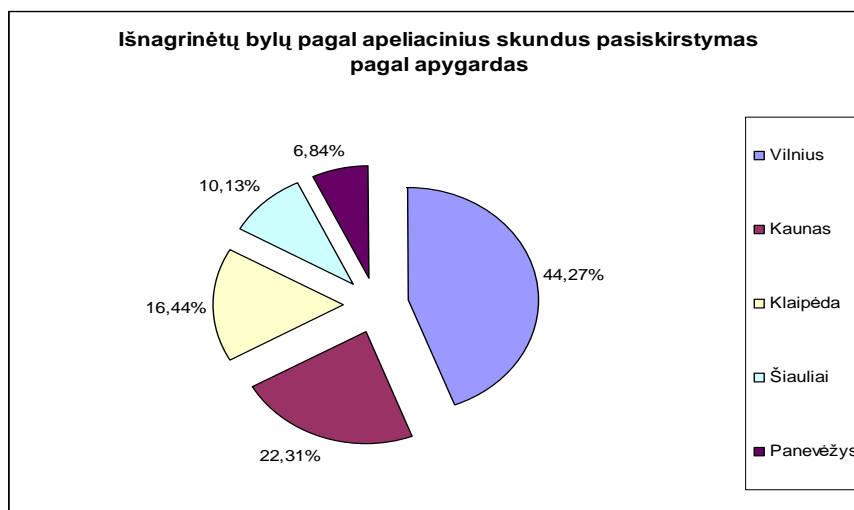
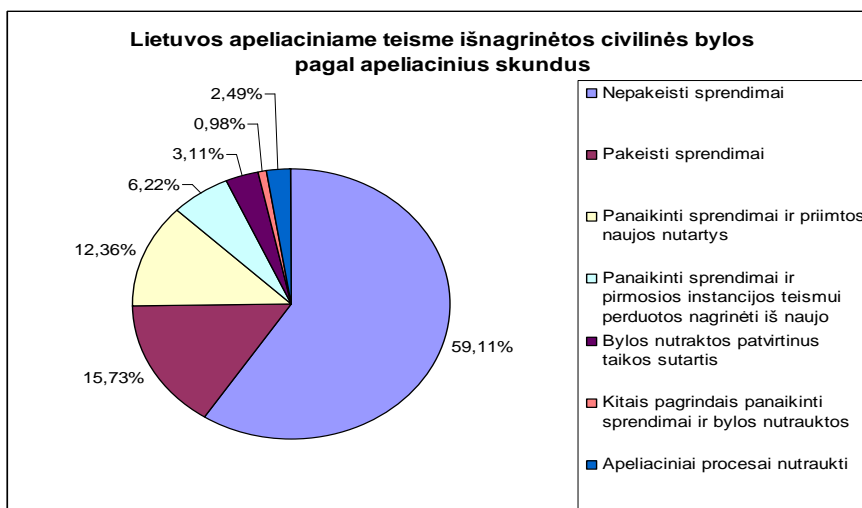
*Civilinių bylų pagal apeliacinius skundus nagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme
2012 metais rezultatai*

Lietuvos apeliaciniame teisme 2012 metais buvo išnagrinėta 1125 civilinių bylų pagal apeliacinius skundus. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos, išnagrinėjusios iš esmės civilines bylas pagal paduotus apeliacinius skundus, iš 1125 pagal apeliacinius skundus iš esmės išnagrinėtų civilinių bylų :

- 665 bylose atmetė apeliacinius skundus ir I instancijos teismo sprendimus paliko nepakeistus;
- 177 bylose I instancijos teismo sprendimus pakeitė;
- 139 bylose I instancijos teismo sprendimus panaikino ir priėmė naujus sprendimus ;
- 70 bylose sprendimus panaikino ir bylas perdavė nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismams;
- 35 bylose bylas nutraukė, nes šalys sudarė taikos sutartis;
- 11 bylų sprendimus panaikino ir bylas nutraukė kitais pagrindais;
- 28 civilinėse bylose apeliacinius procesus nutraukė.

Apygardos teismas	Civilinių bylų skaičius, kuriose dėl sprendimų paduoti apeliaciniai skundai	Nepakeistų sprendimų skaičius (proc.)	Pakeistų sprendimų skaičius (proc.)	Panaikinti sprendimai			Patvirtinus taikos sutartį panaikintų sprendimų skaičius (proc.)	Panaikintų sprendimų ir bylų skaičius (proc.)	Nutrauktų procesų skaičius (proc.)
				Priimtų naujų sprendimų skaičius (proc.)	Pirmosios instancijos teismui iš naujo nagrinėti perduotų bylų skaičius (proc.)	Viso			
Vilniaus	498	300 (60,24 %)	73 (14,66 %)	52 (10,44 %)	37 (7,43 %)	89 (17,87 %)	19 (3,82 %)	4 (0,80 %)	13 (2,61 %)
Kauno	251	142 (56,57 %)	33 (13,15 %)	49 (19,52 %)	13 (5,18 %)	62 (24,70 %)	4 (1,59 %)	1 (0,40 %)	9 (3,59 %)
Klaipėdos	185	116 (62,70 %)	34 (18,38 %)	16 (8,65 %)	8 (4,32 %)	24 (12,97 %)	5 (2,70 %)	3 (1,62 %)	3 (1,62 %)
Šiaulių	114	61 (53,51 %)	26 (22,81 %)	10 (8,77 %)	8 (7,02 %)	18 (22,81 %)	4 (3,51 %)	2 (1,75 %)	3 (2,63 %)
Panevėžio	77	46 (59,74 %)	11 (14,29 %)	12 (15,58 %)	4 (5,19 %)	16 (20,77 %)	3 (3,90 %)	1 (1,30 %)	0 (0,00 %)
VISO	1125	665 (59,11 %)	177 (15,73 %)	139 (12,36 %)	70 (6,22 %)	209 (18,58 %)	35 (3,11 %)	11 (0,98 %)	28 (2,49 %)

¹ Duomenys gauti naudojant teismų informacinės sistemos „LITEKO“ duomenimis

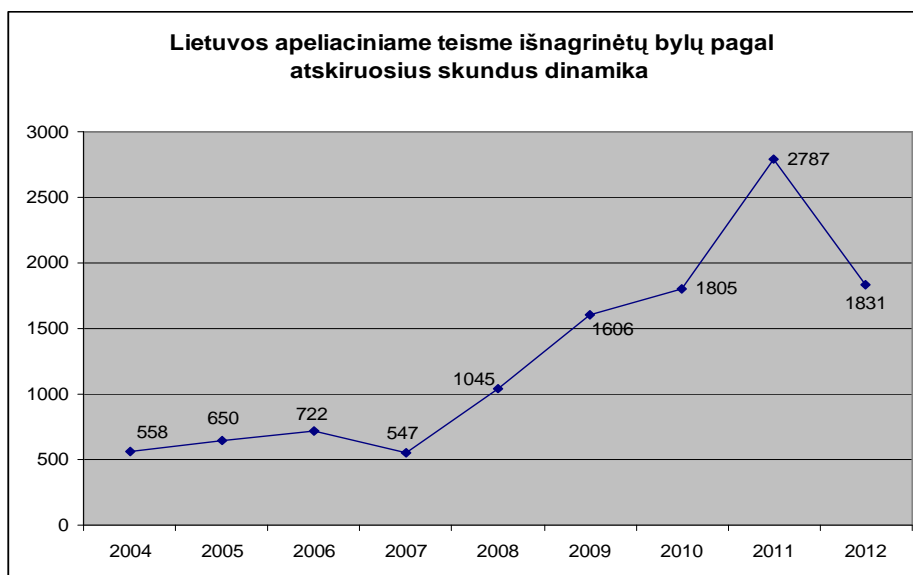
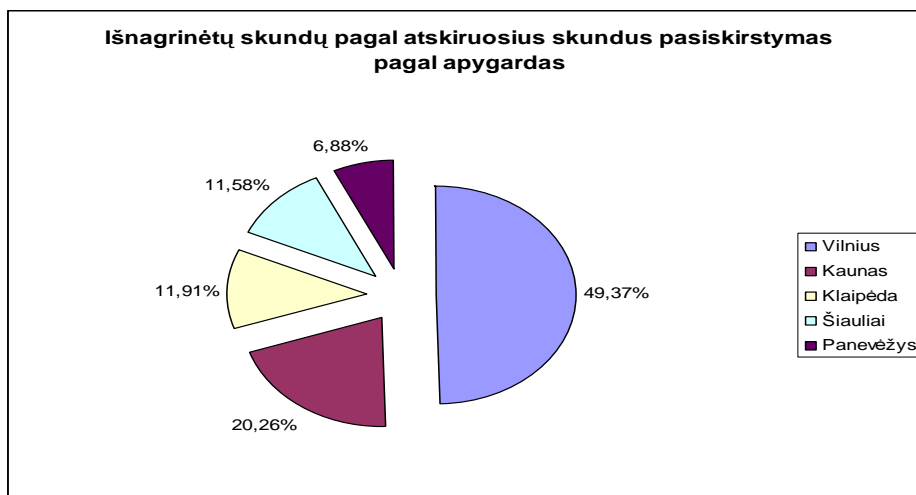
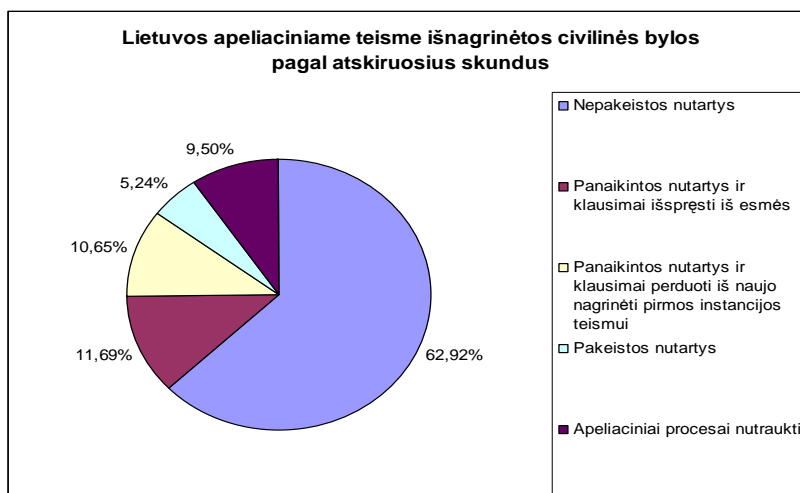
Lietuvos apeliaciniame teisme nagrinėjamų bylų skaičius pagal apeliacinius skundus yra nuolatos augantis. 2012 metais išnagrinėtų apeliacinių skundų skaičius, lyginant su 2011 metais padidėjo beveik 50 %.

Civilinių bylų pagal atskiruosius skundus nagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme 2012 metais rezultatai

Lietuvos apeliaciniame teisme 2012 metais buvo išnagrinėta 1831 civilinės bylos pagal atskiruosius skundus. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos, išnagrinėjusios iš esmės civilines bylas pagal paduotus atskiruosius skundus, iš 1831 pagal atskiruosius skundus iš esmės išnagrinėtų civilinių bylų :

- 1152 byloje I instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą;
- 214 bylose I instancijos teismo nutartis panaikino ir klausimus išsprendė iš esmės;
- 195 bylose nutartis panaikino ir klausimus perdavė nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismams;
- 96 bylų nutartis pakeitė;
- 174 civilinėse bylose apeliacinius procesus nutraukė.

Apygardos teismas	Civilinių bylų skaičius, kuriose paduoti atskirieji skundai	Paliktų nepakeistų nutarčių skaičius (procentinė išraiška)	Panaikintos nutartys			Pakeistų nutarčių skaičius (procentinė išraiška)	Nutrauktų procesų skaičius (procentinė išraiška)
			Priimtų naujų nutarčių skaičius (procentinė išraiška)	Pirmosios instancijos teismui iš naujo nagrinėti perduotų bylų skaičius (procentinė išraiška)	Viso		
Vilniaus	904	578 (63,94%)	93 (10,29%)	85 (9,40 %)	178 (19,69%)	61 (6,75%)	87 (9,62%)
Kauno	371	230 (61,99 %)	48 (12,94%)	44 (11,86%)	92 (24,80 %)	15 (4,04%)	34 (9,16%)
Klaipėdos	218	119 (54,59%)	36 (16,51%)	27 (12,39%)	63 (28,90 %)	9 (4,13%)	27 (12,39 %)
Šiaulių	212	149 (70,28 %)	18 (8,49%)	25 (11,79%)	43 (20,28 %)	5 (2,36 %)	15 (7,08%)
Panevėžio	126	76 (60,32%)	19 (15,08 %)	14 (11,11%)	33 (26,19 %)	6 (4,76 %)	11 (8,73%)
VISO	1831	1152 (62,92%)	214 (11,69%)	195 (10,65 %)	409 (22,34 %)	96 (5,24 %)	174 (9,50%)

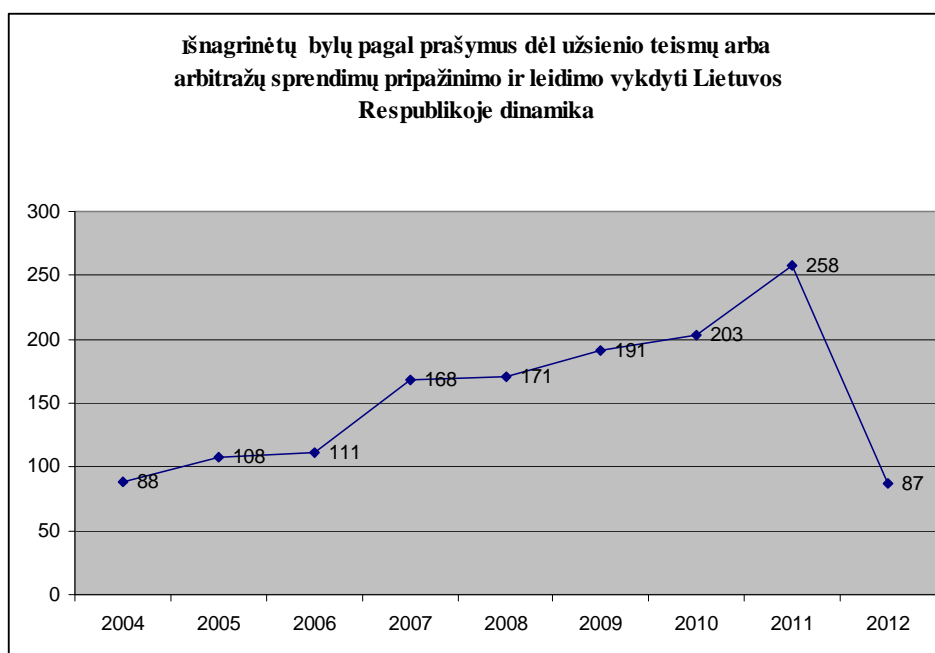
Lietuvos apeliaciniame teisme nagrinėjamų bylų skaičius pagal atskirus skundus yra iš esmės nuolatos augantis, nors ir 2012 metais išnagrinėtų atskirųjų skundų skaičius, lyginant su 2011 metais, sumažėjo. Tokį minėtos kategorijos išnagrinėtų bylų skaičiaus sumažėjimą sąlygojo ženkliai padidėjęs išnagrinėtų bylų pagal apeliacinius skundus skaičius.

Civilinių bylų pagal prašymus dėl užsienio teismų arba arbitražų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje nagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme 2012 metais rezultatai

Lietuvos apeliaciniame teisme 2012 metais buvo išnagrinėtos 87 civilinės bylos pagal prašymus dėl užsienio teismų arba arbitražų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos, išnagrinėjusios šias bylas:

- 6 bylose prašymus tenkino ir sprendimus pripažino;
- 63 bylose prašymus tenkino ir sprendimus pripažino ir leido vykdyti, 2 bylose sprendimus leido vykdyti;
- 6 bylose prašymus atmetė ir sprendimus atsisakė pripažinti ir leisti vykdyti;
- 6 bylose (prašymus paliko nenagrinėtus);
- 2 bylose prašymus gražino pareiškėjams;
- 4 bylos buvo nutrauktos.

Šios kategorijos bylų skaičius ženkliai sumažėjo, pasikeitus teisiniam reguliavimui, t.y. nuo 2011-10-01 įsigaliojus Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 809 straipsnio pakeitimas, kurio (straipsnio) 3 dalyje buvo nustatyta, kad įsiteisėjusio užsienio teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) ar santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindais Lietuvos Respublikoje

civilinės būklės aktų įrašai keičiami ir atnaujinami netaikant specialios užsienio teismų sprendimų pripažinimo procedūros

Lietuvos apeliacinio teismo praktika, susijusi su nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojusiais Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimais ir papildymais

Dėl bylos rūšinio teisingumo ir procesinio įstatymo galiojimo laike

Remiantis 2011 m. birželio 21 d. priimto Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo Nr. IX-743 (toliau – CPK pakeitimo ir papildymo įstatymas) 387 straipsnio 1 dalimi, nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojo nemažai Civilinio proceso kodekso pakeitimų. Vienas iš jų yra susijęs su rūšinio teisingumo taisyklių reglamentavimu. Pagal iki 2011 m. rugsėjo 30 d. imtinai galiojusią CPK 27 straipsnio 1 punkto redakciją apygardos teismams, kaip pirmosios instancijos teismams, buvo teisingi ieškiniai, kurių suma didesnė kaip vienas šimtas tūkstančių litų, išskyrus šeimos teisinių santykių bylas dėl turto padalijimo. CPK pakeitimo ir papildymo įstatymo 10 straipsnis (įsigaliojo nuo 2011 m. spalio 1 d.) iki vieno šimto penkiasdešimt tūkstančių litų padidino ieškinio sumos ribą, kurią viršijus ginčas teisingas apygardų teismams, kaip pirmosios instancijos teismams, taip pat nustatė, kad šeimos ir darbo teisinių santykių bylas ir bylas dėl neturtinės žalos atlyginimo nepriklausomai nuo ieškinio sumos nagrinėja apylinkių teismai. CPK pakeitimo ir papildymo įstatymas nenustatė specialių taisyklių, kurios būtų taikomos bylos iškėlimo procesui, pradėtam iki 2011 m. rugsėjo 30 d. imtinai ir vykstančiam pirmosios instancijos teisme po 2011 m. spalio 1 d., t. y. specialiomis teisės normomis nereglementavo situacijos, kai ieškinys pareikštas iki 2011 m. rugsėjo 30 d., o jo priėmimo klausimą teismas sprendžia po 2011 m. spalio 1 d. Todėl turi būti taikomos bendrosios civilinio proceso įstatymo galiojimą laike apibrėžiančios taisyklės (CPK 3 straipsnio 8 dalis). Šioje normoje įtvirtinta, jog civilinių bylų procesas vyksta pagal bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu galiojančius civilinio proceso įstatymus. To paties straipsnio 1 dalis įtvirtina teismo pareigą, aiškinant ir taikant įstatymus, vadovautis teisingumo, protingumo bei sąžiningumo principais. Pirmoji civilinio proceso stadija – civilinės bylos iškėlimas prasideda ne nuo ieškinio priėmimo klausimo teisme sprendimo, bet nuo ieškinio pateikimo teismui momento. Dėl to tuo atveju, kai ieškinys teismui pagal civilinio proceso įstatymą yra paduotas teismui (įteikimo pašto paslaugas teikiančiam subjektui) iki 2011 m. rugsėjo 30 d. imtinai, jo priėmimo klausimas turi būti sprendžiamas ir išspręstas remiantis šio procesinio dokumento padavimo metu galiojusiomis CPK normomis. Ieškinį padavusio ieškovo atžvilgiu šiuo atveju turi būti taikoma taip vadinama civilinio proceso teisės normų galiojimo laike civilinio proceso stadijos teorija. Tai reiškia, kad ieškinio priėmimo, taigi, ir jo teisingumo teismui, kuriam ieškinys paduotas, klausimas turi būti išspręstas pagal jo padavimo metu galiojusias civilinio proceso įstatymo normas, o ne pagal teismo procesinio sprendimo dėl ieškinio priėmimo metu galiojantį įstatymą (CPK 3 str. 1, 8 d.). Toks teisės aiškinimas ir taikymas atitinka ne tik teisingumo, protingumo, sąžiningumo, bet ir teisinio apibrėžtumo, teisėtų lūkesčių principų reikalavimus. Kitoks šios teisės normos aiškinimas reikštų, kad ieškinio priėmimo klausimo išsprendimas išimtinai priklauso nuo teismo, kuris galėtų taikyti iki 2011 m. rugsėjo 30 d. imtinai paduoto ieškinio priėmimui proceso teisės normas, galiojančias po 2011 m. spalio 1 d. vien dėl to, jog pats šis klausimą sprendžia įsigaliojus CPK pakeitimo ir papildymo įstatymui. Teismui atsisakius priimti ieškinį remiantis teisės norma, įsigaliojusia po ieškinio padavimo, būtų ne tik pažeistas įstatymas, bet ir neužtikrinta ieškinį pagal įstatymo reikalavimus padavusio ieškovo teisė į teisingą ieškinio priėmimo klausimo išsprendimą

(2012 m. sausio 23 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-23/2012; 2012 m. sausio 23 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-23/2012; 2012 m. balandžio 5 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-339/2012; 2012 m. liepos 19 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-760/2012).

Dėl turtinių reikalavimų, pareikštų restruktūrizuojamai įmonei, teisingumo ir bylos sustabdymo

Atskirasis skundas buvo grindžiamas argumentu, kad byla, pažeisdamas teisingumo taisykles, nagrinėjo ir klausimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo neteisėtai išsprendė Vilniaus apygardos teismas.

Apeliantas teigė, kad byla turi nagrinėti atsakovo restruktūrizavimo bylą nagrinėjantis Klaipėdos apygardos teismas ir tokią nuomonę grindė Įmonių restruktūrizavimo įstatymo (toliau – ĮRI) 7 straipsnio 8 dalies 3 punktu, 6 straipsnio 2 dalies 2 punktu, CPK 27 straipsnio 4 punktu, 34 straipsnio 1 dalimi, taip pat Lietuvos aukščiausiojo Teismo suformuota praktika byloje Nr. 3K-3-209/2011.

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad apeliantas atskirąjį skundą grindžia teisės normomis, reguliuojančiomis kreditorinių reikalavimų pateikimą restruktūrizavimo byloje. Įmonės restruktūrizavimo procese vertinant įmonės finansinę padėtį ir rengiant bei tvirtinant restruktūrizavimo planą, kuriame be kita ko turės būti nurodyti ir įmonės kreditoriai, jų reikalavimų sumos ir tenkinimo terminai (ĮRI 12 str. 1 d. 3 p.), būtina surinkti duomenis apie įmonės kreditorius. Iki 2011 m. spalio 1 d. galiojusiose CPK 163 straipsnio 5 punkte ir 166 straipsnio 2 dalies redakcijose buvo numatyta teismo pareiga civilines bylas, kuriose atsakovui, kuriam iškelta restruktūrizavimo byla, pareikšti turtiniai reikalavimai, perduoti restruktūrizavimo bylą iškėlusiam teismui. Taip perduotos bylos turėjo būti pridėamos prie restruktūrizavimo bylos. Nuo 2011 m. spalio 1 d. galiojanti CPK redakcija nebenumato bylų, kuriose atsakovui pareikšti turtiniai reikalavimai, perdavimo restruktūrizavimo bylą nagrinėjančiam teismui (CPK 163 str. 5 p., 166 str. 2 d. ir 34 str. 2 d. 5 p. pakeitimai). Pagal bylos duomenis Klaipėdos apygardos teismo 2011 m. lapkričio 4 d. nutartis, kuria atsakovui iškelta restruktūrizavimo byla, įsiteisėjo Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. sausio 19 d. nutartimi ją palikus nepakeistą, taigi buvo priimta bei įsiteisėjo jau galiojant teisiniam reglamentavimui, nenumatančiam bylų, kuriose atsakovui pareikšti turtiniai reikalavimai, perdavimo atsakovo restruktūrizavimo bylą nagrinėjančiam teismui (2012 m. gegužės 10 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1041/2012).

Dėl turtinių reikalavimų, pareikštų bankrutuojančiai įmonei, teisingumo ir bylos sustabdymo

Skundžiamos nutarties priėmimo metu galiojusio CPK 163 straipsnio 5 punktas numato, kad, kai iki nutarties skirti nagrinėti byla, kurioje atsakovui pareikšti turtiniai reikalavimai, teismo posėdyje priėmimo paaiškėja, kad jam iškelta bankroto byla, teismas privalo sustabdyti bylą ir perduoti ją bankroto bylą iškėlusiam teismui (nagrinėjamu atveju nutartis skirti byla nagrinėti teismo posėdyje nebuvo priimta, todėl apelianto nuoroda į iki 2011 m. spalio 1 d. galiojusią CPK 163 straipsnio 5 punkto redakciją neturi reikšmės). Tačiau, visų pirma, pažymėtina, kad Vilniaus apygardos teismo 2011 m. rugsėjo 8 d. nutartis, kuria skolininkui UAB „Tilto street investments“ iškelta bankroto byla, buvo apskūsta, todėl įsiteisėjo 2011 m. lapkričio 10 d. (Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2657/2011). Taigi skundžiamos Vilniaus apygardos teismo 2011 m. spalio 7 d. nutarties priėmimo metu nutartis dėl bankroto bylos UAB „Tilto street investments“ iškėlimo nebuvo įsiteisėjusi (CPK 179 straipsnio,

galiojusio iki 2011 m. spalio 1 d. redakcija). Tuo tarpu nors pareiškėjas teigia, kad byla pagal pareiškimą dėl teismo įsakymo išdavimo turėjo būti sustabdyta ir perduota bankroto bylą iškėlusiam teismui, tačiau skolininkui pareiškus prieštaravimus, aišku, jog teismo įsakymas bet koku atveju turėjo būti panaikintas (CPK 439 str. 5, 6 d.), todėl pareiškėjui nepareiškus ieškinio, apskritai nieks negalėjo būti perduodama, nes civilinė byla tokiu atveju gali būti iškelta tik priėmus ieškinį (CPK 137 str. 1 d.), o pareiškėjas neneigia, kad ieškinio nepateikė, todėl jam pagrįstai taikytos CPK 439 straipsnio 6 dalyje numatytos pasekmės. Be to, bankrutuojančiai įmonei iškeltų bylų sustabdymas ir perdavimas bankroto bylą iškėlusiam teismui nėra savitikslis, nes orientuotas į proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principus (CPK 7 str.), siekiant kuo skubiau išspręsti bankrutuojančios įmonės kreditorių finansinių reikalavimų patvirtinimo klausimą. Tuo tarpu iškėlus įmonei bankroto bylą, kreditoriai savo finansinius reikalavimus teikia tiesiogiai administratoriui, kuris sutikslinęs juos su įmonės apskaitos dokumentais, sprendžia dėl jų teikimo tvirtinti teismui (Įmonių bankroto įstatymo 11 str. 3 d. 10 p.). Tokiu būdu kreditorius apskritai gali išvengti teismo bylinėjimosi dėl skolos priteisimo, todėl teigti, jog neperdavus bylos Nr. L2-6696-656 (dėl teismo įsakymo išdavimo) bankroto bylą skolininkui UAB „Tilto street investments“ iškėlusiam teismui, galėtų būti pažeistos pareiškėjo UAB „SIV projektai“ teisės, nėra pagrindo (2012 m. kovo 15 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-249/2012).

Dėl bylos teisingumo bankroto administratoriaus ieškiniai ir procesinio įstatymo galiojimo laike

CPK 74 str. 6 d. numato, kad procesinis veiksmas, kuriam atlikti nustatytas terminas, turi būti atliekamas iki paskutinės termino dienos dvidešimt ketvirtos valandos nulis minučių. To paties straipsnio 7 d. numato, kad, jei skundas, dokumentai ar pinigai įteikti paštui iki paskutinės termino dienos dvidešimt ketvirtos valandos nulis minučių, terminas skundui, dokumentams ar pinigams pateikti nelaikomas praleistu. Pagal analogiją ši nuostata taikoma siekiant nustatyti ieškinio padavimo momentą (CPK 3 str. 6 d.). Tai reiškia, kad, jei ieškinys teismui paduodamas per paštą, ieškinio padavimo teismui momentu yra laikytina kalendorinė data, kurią ieškovas įteikė ieškinį paštui. Iš byloje esančių voko kopijos ir Lietuvos pašto korespondencijos nuorašo (b. l. 17, 18-19) matyti, kad apeliantas ieškinį įteikė paštui 2011 m. rugsėjo 28 d. Būtent ši kalendorinė data yra laikytina BUAB „Urbo kalnas“ ieškinio padavimo momentu. Tai lemia, kad BUAB „Urbo kalnas“ ieškinio priėmimo klausimas turėjo būti sprendžiamas pagal įstatymų nuostatas, galiojusias iki 2011 m. spalio 1 d. Šiuo konkrečiu atveju turėjo būti taikoma iki 2011 m. spalio 1 d. galiojusi [BĮ] 14 str. 3 d. redakcija, kuri nustato, kad ieškiniai dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais ir kiti administratoriaus reikalavimai bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės skolininkams nagrinėjami bankroto bylą nagrinėjančiame teisme. Taigi apelianto ieškinys turėjo būti priimtas ir nagrinėjamas Klaipėdos apygardos teisme (2012 m. sausio 19 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-25/2012).

Dėl bankroto administratoriaus ieškinių teisingumo ir procesinio įstatymo galiojimo laike

CPK 1 straipsnio 1 dalies nuostatomis, bankroto bylos nagrinėjamos pagal CPK taisykles, išskyrus išimtis, kurias nustato kiti Lietuvos Respublikos įstatymai. Įstatymų leidėjas, priimdamas specialų įstatymą, reglamentuojantį bankroto teisinius santykius, nustatė tvarką, pagal kurią keliamos ir nagrinėjamos bankroto bylos, kiti susiję ginčai, be to, įtvirtino nuostatą, jog [BĮ] normos yra specialios CPK normų atžvilgiu ([BĮ] 1 str.).

Pagal ĮBĮ 14 straipsnio 3 dalį (nuo 2011-10-01 galiojanti redakcija), ieškiniai dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais ir kiti administratoriaus reikalavimai bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės skolininkams nagrinėjami teisme pagal bankrutuojančios įmonės buveinės vietą.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas (bankrutuojančios įmonės bankroto administratoriaus įgaliotas asmuo) ieškinį atsakovui UADBB „Inbro“ (galimam bankrutuojančios įmonės skolininkui) padavė 2011 m. gruodžio 13 d., t. y. galiojant aukščiau nurodytai ĮBĮ 14 straipsnio 3 dalies redakcijai. Teisėjų kolegijos nuomone, apeliantas nepagrįstai teigia, kad netaikytina paminėta įstatymo redakcija nagrinėjamu atveju, kadangi įmonės bankroto procedūros, pradėtos iki šio įstatymo įsigaliojimo, baigiamos pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusias nuostatas. ĮBĮ nuostatos, reglamentuojančios bankrutuojančios įmonės reikalavimų bankrutuojančios įmonės skolininkams nagrinėjimo teisme tvarką, pagal savo pobūdį yra proceso teisės normos, nors nustatytos ne atskirame proceso įstatyme (CPK), o pagal CPK 3 straipsnio 8 dalį, civilinių bylų procesas vyksta pagal bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu galiojančius civilinio proceso įstatymus. Todėl nagrinėjimu atveju, sprendžiant klausimą dėl naujų reikalavimų pareiškimo galimam bankrutuojančios įmonės skolininkui, teismas turėjo pagrindo taikyti teismo procesinio sprendimo priėmimo metu galiojusias ĮBĮ normas, reglamentuojančias nurodytą proceso klausimą. (2012 m. vasario 6 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-318/2012).

Dėl žyminio mokesčio dydžio ginčiuose dėl sutarčių modifikavimo

Kaip jau minėta, pirmosios instancijos teismas skundžiamoje nutartyje nurodė, kad reikalavimas teismo tvarka pakeisti nuomos sutartį yra turtinis ginčas, todėl laikė, kad apeliacinis skundas turėjo būti apmokestintas paprastu žyminiu mokesčiu pagal CPK 80 straipsnio 1 dalies 1 punktą. Apeliacinės instancijos teismas neturi pagrindo sutikti su šiuo teismo argumentu.

Nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojusioje CPK 80 straipsnio redakcijoje įtvirtinta keletas naujų nuostatų, susijusių su žyminio mokesčio sumokėjimu. Pagal CPK 80 straipsnio 1 dalies 3 punktą ginčiuose dėl sutarčių modifikavimo (pakeitimo, nutraukimo ir kt.) mokamas 500 Lt dydžio žyminis mokestis. Kaip matyti iš nurodytų įstatymo nuostatų, įstatymų leidėjas, priimdamas naują CPK redakciją, nustatė, kad sutarčių modifikavimas nelaikomas turtiniu ginču.

Todėl esant nustatytam imperatyviam įstatymo reglamentavimui, nagrinėjamu atveju apeliantas, paduodamas apeliacinį skundą, neturi sumokėti CPK 80 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytą žyminį mokestį. Pareigą sumokėti CPK 80 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytą žyminį mokestį apeliantas jau yra įvykdęs.

Dėl žyminio mokesčio, sumokėto paduodant ieškinį, dalies grąžinimo teisėjų kolegija nepasisako – šis klausimas turi būti išnagrinėtas nagrinėjant bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą.

Taigi žemesnės instancijos teismas netinkamai taikė apeliacinio skundo priėmimą reglamentuojančias proceso teisės normas ir nepagrįstai įpareigojo apeliantą sumokėti žyminį mokestį. Nutartis dėl joje padarytų proceso taisyklių normų pažeidimų, turinčių esminę reikšmę nagrinėjamo klausimo teisingam išsprendimui, naikintina (CPK 337 str. 2 p.) ir, byloje nesant duomenų, jog buvo sprendžiami kiti klausimai, susiję su apeliacinio skundo priėmimu, apeliacinio skundo priėmimo klausimas perduodamas tam pačiam teismui nagrinėti iš naujo (2012 m. liepos 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-969/2012).

Dėl žyminio mokesčio indeksavimo

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad iš bylos medžiagos matyti, kad apeliantas, paduodamas atskirąjį skundą sumokėjo 139 Lt žyminio mokesčio (51 b. l.). Remiantis CPK 80 straipsnio 2 dalimi, už atskiruosius skundus dėl nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių mokamas 100 Lt žyminis mokestis. CPK 82 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šiame Kodekse nustatytą žyminį mokestį, sprendimų vykdymo išlaidas ir teismo baudas, išskyrus apskaičiuojamas procentais, teismai indeksuoja atsižvelgdami į ketvirčio vartojimo kainų indeksą, jeigu jis didesnis negu 110. Remiantis CPK 82 straipsnio 2 dalimi, taikytinas indeksas apskaičiuojamas laikotarpiui nuo įstatymo, kuriame nustatytas žyminis mokestis ir teismo baudos, įsigaliojimo mėnesio iki kiekvieno ketvirčio pradžios. CPK 80 straipsnio 2 dalies pakeitimas, kuriuo už atskiruosius skundus dėl nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių nustatytas 100 Lt žyminis mokestis, įsigaliojo 2011 m. spalio 1 d., o iki tol žyminis mokestis už tokio pobūdžio atskiruosius skundus nebuvo mokamas. Statistikos departamento 2011 m. spalio 13 d. pranešimu nurodytas vartojimo kainų indeksas taikytinas lyginant vartojimo kainas su 2003 m. sausio mėn., o ne su 2011 m. spalio 1 d. Atkreiptinas dėmesys, kad nauji žyminio mokesčio dydžiai, įsigalioję 2011 m. spalio 1 d., nėra indeksuojami, kol CPK 82 straipsnio 3 dalies pagrindu nebus paskelbtas vartojimo kainų indeksas apskaičiuotas laikotarpiui nuo įstatymo, kuriame nustatyti žyminis mokestis, įsigaliojimo (CPK 82 str. 2 d.) ir kol tas indeksas nebus didesnis kaip 110 (CPK 82 str. 1 d.) (2012 m. balandžio 25 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-413/2012).

Dėl žyminio mokesčio priteisimo, atsisakius ieškinio

Pagal po 2011 m. spalio 1 d. galiojančią CPK redakciją bylinėjimosi išlaidos turi būti paskirstomos CPK 94 straipsnio 1 dalies tvarka ir CPK nebeumato teisinio pagrindo ieškovui prašyti priteisti bylinėjimosi išlaidas, kadangi ieškinio jis atsisakė atsakovui įvykdžius ieškovo reikalavimus. Be to, hipoteką išregistravo ne atsakovas, o hipotekos kreditoriai. Dar daugiau, ieškinio reikalavimas buvo ne išregistruoti hipoteką, o nutraukti pirkimo-pardavimo sutartį.

Ieškovas atsisakė išspręsti ginčą taikiai, nepateikė taikos sutarties pasiūlymo, pareiškimą dėl atsisakymo nuo ieškinio pateikė teismui tokiu terminu, kad atsakovas prarado galimybę iki bylos nagrinėjimo iš esmės pradžios pateikti atsisakymą nuo priešieškinio. Esant tokiam ieškovo elgesiui, jo reikalavimas priteisti iš atsakovo turėtas bylinėjimosi išlaidas yra nesąžiningas elgesys ir atsakovui iš ieškovo turi būti priteista 25 procentai už apeliacinį skundą sumokėto žyminio mokesčio (4 823 Lt) ir dėl bylinėjimosi apeliacinės instancijos teisme turėtos išlaidos (11 029,12 Lt) (2012 m. sausio 30 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-111/2012).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš prokuroro, kai atmetamas ieškinys, pareikštas viešajam interesui ginti

Pagal CPK 83 straipsnio 1 dalies 5 punktą nuo žyminio mokesčio mokėjimo atleidžiamas prokuroras, kai ieškinys pareiškiamas arba pareiškimas paduodamas siekiant apginti viešąjį. CPK normose nenustatyta, kad prokuroras, pareiškęs ieškinį siekiant apginti viešąjį interesą (CPK 83 str. 1 d. 5 p.), atleidžiamas nuo kitų bylinėjimosi išlaidų. Tokį pirmiau nurodytų CPK normų aiškinimą patvirtina ir nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojusio CPK 96¹ straipsnio 1 dalies nuostatos (2011 m. birželio 21 d. įstatymo Nr. XI-1480 redakcija), kuriose nurodoma, kad kai yra visiškai ar iš dalies atmetas prokuroro ieškinys

viešajam interesui ginti, atsakovui proporcingai atmestų ieškinio reikalavimų daliai bylinėjimosi išlaidos atlyginamos iš prokuratūrai skirtų biudžeto lėšų. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismas, atmetęs ieškinį, pagrįstai iš ieškovo atsakovams priteisė bylinėjimosi išlaidas (2012 m. liepos 5 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-352/2012).

Dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, kai šalys taikos sutartyje dėl jų nepasisakė

Taikos sutartimi ginčo šalys susitarė, jog viena iš kitos nereikalaus išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimo ir kad atsakovas įsipareigoja atlyginti valstybei išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu. Kadangi, nagrinėjant šią bylą apeliacine tvarka, išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo, o pirmosios instancijos teismas nėra atlikęs išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, paskaičiavimo, teisėjų kolegija nesprenžia šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo valstybei klausimo.

Šalys taikos sutartimi neaptarė, kaip turėtų būti paskirstomas tarp šalių žyminis mokestis, kuris nėra gražinamas iš valstybės biudžeto. CPK 94 straipsnio 2 dalyje (nauja CPK redakcija, įsigaliojusi nuo 2011 m. spalio 1 d.) nustatyta, kad jeigu šalys, sudarydamos taikos sutartį, nenumatė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo tvarkos, teismas bylinėjimosi išlaidų šalims nepaskirsto. Todėl negražinta žyminio mokesčio dalis nėra paskirstoma (2012 m. lapkričio 08 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-2140/2012).

Dėl bylų sujungimo klausimo nagrinėjimo procesinės tvarkos

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 136 straipsnio 4 dalis nustato, kad teismas, nustatęs, kad teismo (teismų) žinioje yra kelios vienarūšės bylos, kuriose dalyvauja tos pačios šalys, gali sujungti tas bylas į vieną bylą, kad jos būtų kartu išnagrinėtos, jeigu taip sujungus bus greičiau ir teisingai išnagrinėti ginčai, taip pat tais atvejais, kai nagrinėjami reikalavimai tarpusavyje susiję ir dėl to bylų negalima nagrinėti skyriumi. Ši norma nustato ir subjektus, kurie sprendžia bylų sujungimo klausimus: jei bylos nagrinėjamos tame pačiame teisme, dėl jų sujungimo sprendžia to teismo pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ar Civilinių bylų skyriaus pirmininkas, o jei skirtinguose teismuose – aukštesnės pakopos teismo pirmininkas ar Civilinių bylų skyriaus pirmininkas. Atkreiptinas dėmesys, jog ši norma Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje, atsižvelgiant į proceso operatyvumo ir ekonomiškumo principus (CPK 7 str.), aiškinama kaip suteikianti teisę apygardos teismui, nustačiusiam, kad kitame apygardos teisme ar kito apygardos teismo veiklos teritorijoje veikiančiame apylinkės teisme yra nagrinėjama kita susijusi byla ir abi bylos būtų išnagrinėtos greičiau ir ekonomiškiau bei teisingai, pačiam prie nagrinėjamos bylos prijungti kitame teisme nagrinėjamą civilinę bylą. Tokiu atveju nėra pagrindo kreiptis dėl bylų sujungimo klausimo išsprendimo į Lietuvos apeliacinį teismą. Taigi, Kauno apygardos teismas turėjo teisinę galimybę pats išspręsti bylų sujungimo klausimą, tačiau Kauno apygardos teismui tokia procesine galimybe nepasinaudojus, yra pagrindas šį procesinį klausimą spręsti Lietuvos apeliaciniame teisme“ (2012 m. liepos 30 d. nutartis civ. byloje Nr. 2KT-95/2012).

Dėl laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo trukmės, kai nesikreipiama į antstolį dėl turto suradimo ir aprašymo

Įstatymų leidėjas, priimdamas nuo 2011 m. spalio 1 d. įsigaliojusias CPK pakeitimus, laikinųjų apsaugos priemonių galiojimą laike, kai ieškovas nesikreipia į antstolį dėl areštuoto turto duomenų patikslinimo, padarė nepriklausomą nuo atsakovo veiksmų.

Pagal nuo 2011 m. spalio 1 d. galiojančios CPK redakcijos 147 straipsnio 6 dalį, kai taikomos laikinosios apsaugos priemonės susijusios su turtu, išsamūs turto duomenys nutartyje gali būti nenurodomi, jeigu areštuojamas turto registre neregistruojamas kilnojamas daiktas arba nutarties priėmimo dieną teismui nėra žinoma, kiek ir kokio turto turi atsakovas. Šiais atvejais asmuo, kurio prašymu taikomos laikinosios apsaugos priemonės, dėl atsakovo turto suradimo ir aprašymo turi kreiptis į antstolį. Jeigu į antstolį nesikreipiama ir nepatikslinami areštuoto turto duomenys, laikinosios apsaugos priemonės galioja keturiolika dienų nuo nutarties dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo priėmimo dienos. Tokiu būdu apsaugomi atsakovo interesai, leidžiant jam disponuoti turtu, nes laikinąsias apsaugos priemones taikyti prašiusi šalis savo procesinės teisės neįgyvendino laiku. Pagal šią normą, esant atitinkamai ieškovo pasyvaus elgesio sąlygai (t. y. jam nesikreipus į antstolį ir šiam nepateikus Turto arešto aktų registruoti areštuoto turto duomenų patikslinimo) ir pasibaigus nustatytam terminui, su turtu susijusios laikinosios apsaugos priemonės pagal CPK nustoja galioti savaime pagal įstatymą, o siekiančiam laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo pabaigos fakto patvirtinimo atsakovui nebėra pareigos kreiptis į kompetentingas institucijas dėl atitinkamo dokumento išdavimo ir laikinai įregistruoto turto arešto akto išregistravimo iš Turto arešto aktų registro. Nustojus galioti laikinosioms apsaugos priemonėms, nebelineka pagrindo ir įrašo Turto arešto aktų registre egzistavimui. Kadangi įrašas Turto arešto aktų registre yra laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo (paskyrimo, pakeitimo, panaikinimo) pasekmė, laikinai įregistruotas turto arešto aktas turi būti išregistruotas iš Turto arešto aktų registro. Tokiu atveju įsiteisėjusi ir nepanaikinta teismo nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nebetenka teisinės reikšmės, nes laikinųjų apsaugos priemonių galiojimas pasibaigia pagal įstatymą. Dėl to nėra pagrindo kreiptis į teismą dėl laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo, nes jos jau nustojusios galioti dėl įstatymo nustatyto termino pasibaigimo, o teismas negali panaikinti to, ko nėra (2012 m. birželio 11 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-1885/2012).

Dėl iki 2011 10 01 d. taikytų laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo trukmės, kai į antstolį nesikreipiama ir po 2011 10 01 d.

Civilinių bylų procesas vyksta pagal bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu galiojančius civilinio proceso įstatymus (CPK 3 str. 8 d.). Jeigu yra prieštaravimų tarp CPK ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų proceso teisės normų, teismas vadovaujasi CPK normomis, išskyrus atvejus, kai CPK suteikia pirmenybę kitų įstatymų normoms (CPK 1 str. 3 d.). CPK 147 straipsnio 6 dalies nuostata įsigaliojo 2011 m. spalio 1 d. Atsižvelgiant į procesinio įstatymo galiojimo laike taisykles (CPK 3 str. 8 d.), tęstinio procesinio teisinio santykio subjektams naujoje proceso teisės normoje nustatyti terminai ir jų nesilaikymo padariniai taikytini nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos. Tai reiškia, kad per keturiolika dienų nuo CPK pakeitimo įstatymo įsigaliojimo ieškovui nesikreipus į antstolį dėl atsakovo turto suradimo ir aprašymo bei nepateikus patikslintų areštuoto turto duomenų, laikinosios apsaugos priemonės nustojo galioti 2011 m. spalio 17 d. (kadangi 2011 m. spalio 15-16 d. buvo ne darbo dienos (CK 1.121 str. 2 d.)), todėl iš Turto arešto aktų registro turi būti išregistruoti visi laikinai įregistruoti turto arešto aktai, nepriklausomai nuo fakto, kada tie turto arešto aktai buvo priimti – iki ar po 2011 m. spalio 1 d. Taigi, toks laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo pabaigos išaiškinimas taikytinas ir tais atvejais, kai turto arešto aktas Turto arešto aktų registre laikinai įregistruotas iki 2011 m. spalio 1 d. ir neišregistruotas iki 2011 m. spalio 17 d. Vadinasi, laikinųjų apsaugos priemonių galiojimo pasibaigimas visais

atvejais yra pagrindas išregistruoti laikinai įregistruotą turto arešto aktą iš Turto arešto aktų registro (2012 m. birželio 11 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-1885/2012).

Dėl proceso atnaujinimo galimybės bankroto byloje

Vienas iš esminių teisės viršenybės principo elementų – teisinio apibrėžtumo principas. Vadovaujantis šiuo principu, prašymai atnaujinti procesą gali būti peržiūrėti tik esant proceso atnaujinimo pagrindui bei tuos pagrindus taikant ne formaliai. Teisinis reglamentavimas, pagal kurį procesas susijęs su daugkartinio įsiteisėjusio sprendimo peržiūrėjimo rizika, yra nesuderinamas su teisinio apibrėžtumo principu, todėl įstatyme bylos šalims nesuteikiama teisė atnaujinti procesą vien siekiant pakartotinio bylos nagrinėjimo. Nukrypimas nuo šio principo galimas tik esminėms klaidoms taisyti, esant svarbioms ir įtikinančioms aplinkybėms. (2012 m. sausio 19 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-260/2012).

CPK 366 straipsnio 3 dalyje (redakcija, įsigaliojusi 2011 m. spalio 1 d.) nustatyta, kad prašymas atnaujinti procesą yra negalimas dėl įsiteisėjusių teismo sprendimų bankroto byloje. Klausimas dėl bankroto bylos iškėlimo išsprendžiamas teismo nutartimi. CPK 366 straipsnio 3 dalyje nurodytas teisinis terminas “sprendimas” turi būti aiškinamas kaip priimtas procesinis teismo sprendimas. Tokio sprendimo forma – sprendimas ar nutartis – neturi reikšmės. Pastebėtina, kad teisminė praktika, draudžianti proceso atnaujinimą bankroto byloje, nėra nauja (2012 m. vasario 15 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-395/2012).

Dėl proceso atnaujinimui CPK 366 straipsnio 1 dalies 9 punkte numatytu pagrindu taikytino naikinamojo termino skaičiavimo

CPK 368 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas naikinamasis terminas, kuriam suėjus išnyksta asmens teisė pateikti prašymą atnaujinti procesą. Remiantis šiuo metu galiojančia 2011 m. birželio 21 d. įstatymu Nr. XI-1480 (įsigaliojo nuo 2011 m. spalio 1 d.) patvirtinta CPK redakcija, CPK 368 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog prašymas atnaujinti procesą negali būti teikiamas, jeigu nuo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo praėjo daugiau kaip penkeri metai, o šio Kodekso 366 straipsnio 1 dalies 9 punkte nurodytu atveju – jeigu nuo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo praėjo daugiau kaip vieni metai (CPK 368 str. 2 d.). Pagal anksčiau galiojusią (iki 2011 m. spalio 1 d.) CPK redakciją CPK 368 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, jog prašymas atnaujinti procesą negali būti teikiamas, jeigu nuo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo praėjo daugiau kaip penkeri metai. Taigi įstatymo leidėjas prašymo atnaujinti procesą padavimo naikinamojo termino nesiejo su konkrečiu atnaujinimo pagrindu ir visais atvejais numatė bendrą penkerių metų naikinamąjį terminą.

Lietuvos Konstitucinis Teismas, konstitucinėje jurisprudencijoje aiškindamas Konstitucijos preambulėje įtvirtintą teisinės valstybės principą, taip pat pažymėjo, jog „vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinio saugumo principas. Jis reiškia valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus bei teisėtus lūkesčius“ (Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas). Pagal šį principą teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų ir normų, būtina *inter alia* laikytis principo *lex retro non agit*, teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtą interesų ir teisėtą lūkesčių, turi būti užtikrinamas jurisprudencijos tęstinumas. Teisinio reguliavimo srityje galiojanti taisyklė *lex retro non agit* (teisės aktas neturi atgalinio veikimo galios) reiškia, jog teisės aktai paprastai netaikomi tiems įvykusiems teisiniams faktams ir

teisiniams padariniams, kurie atsirado iki naujai priimto teisės akto įsigaliojimo. Ši taisyklė yra svarbus ir būtinas veiksnys užtikrinant teisės, įstatymų, teisinės tvarkos stabilumą ir tvirtumą, teisinių santykių subjektų teises bei pasitikėjimą valstybės priimtais teisės aktais ir pačia valstybe. Teisėjų kolegija pažymi tai, kad įstatymo pripažinimas netekusiu galios ar pakeitimas nereiškia, jog išnyksta teisės ir pareigos, įgytos pagal galiojusį įstatymą. Taigi, ir pasibaigus įstatymo galiojimui, galima įgyvendinti teisę, kuri buvo įgyta remiantis įstatymu, įstatymo galiojimo metu, tačiau dėl tam tikrų priežasčių nebuvo įgyvendinta jam galiojant. Šios taisyklės taikomos ir procesinių teisių įgyvendinimo srityje.

Byloje nustatyta, jog Lietuvos apeliacinio teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 2T-39/2010, kurioje procesą siekia atnaujinti pareiškėjas J. D. CPK 366 straipsnio 1 dalies 9 punkte įtvirtintu pagrindu, nutartis dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo jį vykdyti buvo priimta 2010 m. vasario 22 d. ir įsiteisėjo nuo jos priėmimo dienos. Pareiškėjo prašymas dėl proceso atnaujinimo šioje byloje Lietuvos apeliaciniame teisme buvo gautas 2012 m. birželio 6 d. Vadovaudamasi konstituciniais teisinės valstybės, teisingumo, teisinio tikrumo ir saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principais, teisėjų kolegija konstatuoja, jog minėtos Lietuvos apeliacinio teismo nutarties įsiteisėjimo dieną, vadovaujantis iki 2011 m. spalio 1 d. galiojusia CPK 368 straipsnio redakcija, pareiškėjas J. D. įgijo teisę pateikti prašymą dėl proceso atnaujinimo Lietuvos apeliacinio teismo išnagrinėtoje byloje Nr. 2T-39/2010 per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią jis sužinojo arba turėjo sužinoti aplinkybes, sudarančias proceso atnaujinimo pagrindą, bet ne vėliau kaip per penkerius metus nuo Lietuvos apeliacinio teismo 2010 m. vasario 22 d. nutarties įsiteisėjimo dienos. CPK 368 straipsnio 2 dalies pakeitimas, įsigaliojęs nuo 2011 m. spalio 1 d., kuriuo buvo sutrumpintas naikinamasis prašymo atnaujinti procesą pateikimo terminas, kai prašymas yra grindžiamas CPK 366 straipsnio 1 dalies 9 punkte įtvirtintu pagrindu, nereiškia, jog išnyko dalyvaujančio byloje asmens teisė, įgyta pagal iki 2011 m. spalio 1 d. galiojusios CPK redakcijos 368 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą normą prašymą dėl proceso atnaujinimo paduoti ne vėliau nei per penkerius metus nuo teismo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, teisėjų kolegija pripažįsta, kad pareiškėjas J. D. nepraleido prašymo atnaujinti procesą padavimo terminų, įtvirtintų CPK 368 straipsnyje. Be to, pabrėžtina ir tai, jog nuo naujos redakcijos CPK 368 straipsnio 2 dalies įsigaliojimo (2011 m. spalio 1 d.) iki prašymo padavimo (2012 m. birželio 6 d.) nepraejo ir vienu metų terminas (2012 m. lapkričio 05 d. nutartis civ. byloje Nr. A2-2-381/2012).

Dėl viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo procesinės tvarkos pirmosios ir apeliacinės instancijų teismuose

Teisėjų kolegija pažymi, kad CPK XXI¹ skyriaus normos reglamentuoja viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo ypatumus. CPK 423¹ straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad viešųjų pirkimų bylos nagrinėjamos rašytinio proceso tvarka. Ši taisyklė taikytina nagrinėjant šios kategorijos bylas tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teisme. Šių bylų nagrinėjimas žodinio proceso tvarka galimas tik išimtiniais atvejais, kada teismas įsitikina, kad būtinas žodinis nagrinėjimas. Aukščiau buvo paminėti apeliantų prašymo nagrinėti bylą žodinio apeliacinio proceso tvarka motyvai. Pažymėtina, kad prašymas nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka apeliacinės instancijos teismui nėra privalomas ir jo nesaisto (CPK 423¹ str. 4 d., 322 str.). Apeliaciniame skunde išdėstyti prašymo bylą nagrinėti žodine tvarka motyvai nesudaro pagrindo teigti, kad šioje byloje egzistuoja išimtinis ar ypatingas (kraštutinis) atvejis, lemiantis būtinumą bylą nagrinėti žodinio proceso būdu. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į civilinio proceso įstatyme įtvirtintą bendrąją bylų pagal

apeliacinius skundus nagrinėjimo apeliacine tvarka taisyklę, taip pat į viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo ypatumus reguliuojančias procesinės teisės normas, taip pat įvertinusi šios konkrečios bylos aplinkybes, pateiktų procesinių dokumentų turinį ir bylos medžiagos sudėtį, konstatuoja, kad nėra būtinas žodinis apeliacinio skundo nagrinėjimas, todėl nėra poreikio taikyti CPK 423¹ straipsnio 4 dalyje ir 322 straipsnyje numatytų išimčių ir skirti bylos nagrinėjimą žodine tvarka. Apeliacinės instancijos teismui pakanka byloje esančių duomenų, kurių pagrindu pirmosios instancijos teismas nustatė ir įvertino atitinkamas faktines aplinkybes tam, kad būtų galima įvertinti šio teismo sprendimo teisėtumą bei pagrįstumą bei padaryti išvadą, ar skundžiamu sprendimu byla išspręsta teisingai (CPK 320 straipsnio 1 dalis) (2012 m. liepos 4 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-1816/2012; 2012 m. spalio 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-2202/2012).

Bylinėjimosi išlaidos

Žyminis mokestis

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad apeliantai yra solidarūs bendraskoliai ir visi teikė vieną apeliacinį skundą. Solidarūs atsakovų prievolės pobūdis lemia ir solidariąją pareigą apmokėti apeliacinį skundą. Tokiu atveju, sprendžiant žyminio mokesčio už apeliacinį skundą sumokėjimo klausimą, nėra teisiškai svarbu, ar visi apeliantai kartu, ar kiekvienas iš jų skyrium, ar vienas iš jų sumokės reikiamo dydžio žyminį mokesčių už bendrai paduotą apeliacinį skundą (2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1022/2012).

Remiantis CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktu, įmonė, kuriai iškelta restruktūrizavimo byla, atleidžiama nuo žyminio mokesčio. Tuo metu, kai atsakovas padavė apeliacinį skundą, jis neturėjo restruktūrizuojamos įmonės statuso, tačiau 2012 m. balandžio 5 d. nutartimi Lietuvos apeliacinis teismas paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2012 m. sausio 27 d. nutartį, kuria atsakovui buvo iškelta restruktūrizavimo byla. Taigi šiuo metu atsakovas turi restruktūrizuojamos įmonės statusą. Teisėjų kolegijos nuomone, šis statuso pasikeitimas turi įtakos apelianto pareigos mokėti žyminį mokesčių įgyvendinimui, todėl siekiant nepažeisti atsakovo teisės į apeliaciją, žyminio mokesčio dalies nesumokėjimas nedaro kliūčių nagrinėti apeliacinį skundą šioje byloje (2012 m. rugsėjo 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-1159/2012).

Žyminio mokesčio gražinimas

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad įstatymų leidėjas detaliai reglamentavo atvejus, kuomet žyminis mokestis ar jo dalis gražinami suinteresuotam asmeniui (CPK 87 str.). Vienas iš tokių atvejų yra numatytas CPK 87 straipsnio 1 dalies 6 punkte, t. y. sustabdžius bylos nagrinėjimą, kai yra įsiteisėjusi nutartis iškelti atsakovui bankroto byla. Minėtoje teisės normoje įtvirtintas žyminio mokesčio gražinimo atvejis siejamas su aplinkybe, kad nutartis iškelti atsakovui bankroto byla įsiteisėja tuo metu, kai teismuose dar yra nagrinėjama byla pagal kreditoriaus reikalavimą skolininkui, t. y. kai bylos nagrinėjimas dar nėra užbaigtas. Nagrinėjamu atveju atsakovo individualiai įmonei „Gilaba“ bankroto byla iškelta jau po to, kai įsiteisėjo procesinis sprendimas byloje pagal apelianto ieškinį atsakovui G. L. dėl skolos priteisimo ir jo pagrindu jau buvo išduotas vykdomasis raštas. Apeliantas pats atskirajame skunde nurodė, kad sistemiškai aiškinant CPK nuostatas, nepriklausomai nuo to, ar byla, kurią nagrinėjant paaiškėjo, jog byloje dalyvaujančiam asmeniui – atsakovui – iškeliamas bankroto byla, yra sustabdoma ar ne,

suinteresuotam asmeniui, kuris pripažįstamas kreditoriumi bankroto byloje, paprašius, žyminis mokestis, sumokėtas už pareikštus reikalavimus ne bankroto byloje, turi būti gražinamas. Šiuo atveju byla pagal apelianto ieškinį atsakovui G. L. dėl skolos priteisimo buvo jau išnagrinėta ir teismo sprendimas pradėtas vykdyti dar iki bankroto bylos atsakovo individualiai įmonei iškėlimo. Esant tokioms faktinėms aplinkybėms įstatymas nenumato galimybės sugražinti sumokėtą žyminį mokestį. Nei CPK 87 straipsnis, nei kitos teisės normos nenumato žyminio mokesčio jau išnagrinėtoje civilinėje byloje gražinimo, kai iškėlus skolininkui bankroto bylą yra sustabdoma vykdomoji byla ir į bankroto bylą perduodamas vykdomasis raštas, o Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija neturi pagrindo CPK 87 straipsnio aiškinti plečiamai (2012 m. rugsėjo 20 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1113/2012).

Atleidimas nuo žyminio mokesčio

Apeliantai, prašydami visiškai atleisti juos nuo žyminio mokesčio mokėjimo, rėmėsi CPK 83 straipsnio 1 dalies 14 punkto nuostata, kad nuo žyminio mokesčio atleidžiami asmenys – kitais CPK ir kituose įstatymuose numatytais atvejais. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad esant CPK 83 straipsnio 1 dalies 14 punkte įtvirtintam pagrindui, teismo sprendimas atleisti nuo žyminio mokesčio mokėjimo apskritai nebūtų reikalingas, nes ieškovai būtų atleisti nuo žyminio mokesčio mokėjimo pagal įstatymą. Savo prašymą ir atskirąjį skundą dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio ieškovai motyvuoja neva jų ginamu viešuoju interesu, dėl ko atleidimas nuo žyminio mokesčio numatytas CPK 83 straipsnio 5 punkte. Tačiau, teisėjų kolegijos nuomone, nagrinėjamu atveju ieškovai, ginčydami viešojo pirkimo procedūras ir jų rezultatus, visų pirma, siekia asmeninių tikslų – tapti konkurso laimėtoju ir gauti paslaugų teikimo užsakymą, t. y. nagrinėjamu atveju dominuoja ne viešasis, o privatus interesas. Tuo tarpu viešasis interesas yra ne tik gauti kuo geresnes paslaugas, tačiau ir padaryti tai kuo mažesniais sąnaudomis. Be to, tam tikros apimties viešojo intereso egzistavimas, viešųjų pirkimų dalyviams ginčijant sprendimus, priimtus vykdančioms viešuosius pirkimus, jau įvertintas įstatymų leidėjo, nustatant sąlyginai nedidelio dydžio žyminį mokestį (CPK 80 str. 1 d. 4 p.) (2012 m. sausio 12 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-41/2012).

Apeliacinis procesas

Atskirojo (apeliacinio) skundo priėmimas

Teismo nutartis, kuria atsisakoma tvirtinti šalių pateiktą taikos sutartį, užkerta kelią šalims baigti bylą jų pageidaujama būdu, todėl tokia nutartis taip pat gali būti skundžiama atskirai nuo teismo sprendimo (CPK 334 str. 1 d. 2 p.). Dispozityvumo principą (CPK 13 str.) išreiškianti šalių teisė baigti bylą taikos sutartimi (CPK 42 str. 1 d.) yra viena pagrindinių procesinių teisių, nes procesas prasideda ir vyksta šalių iniciatyva. Teismo atsisakymas tvirtinti šalių pateiktą taikos sutartį gali reikšti, jog procesas iš esmės tęsiamas prieš šalių valią, todėl atsižvelgiant į tokio teismo procesinio sprendimo reikšmę turėtų būti sudaryta galimybė skusti jį aukštesnės instancijos teismui. Be to, proceso koncentruotumo principas (CPK 7 str.) taip pat reikalauja sudaryti sąlygas apeliacinės instancijos teismui kuo ankstesniame etape pasisakyti dėl teismo nutarties, kuria atsisakyta tvirtinti taikos sutartį, teisėtumo ir pagrįstumo. Priešingu atveju galėtų susiklostyti situacija, kad pirmosios instancijos teismas nagrinėtų bylą iš esmės, vertintų faktines bylos aplinkybes ir teisės normas, tuo tarpu šalys nebeturėtų intereso tokiu teismo sprendimu ir apeliacinės instancijos teismui teiktų argumentą, jog buvo nepagrįstai paneigta jų valia baigti bylą taikos sutartimi (2012 m. liepos 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-717/2012).

Kompetencija spręsti apeliacinio skundo priėmimo klausimą yra suteikta pirmosios instancijos teismui (CPK 315 straipsnis). Nors pirmosios instancijos teismas ir nebuvo priėmęs atsakovų apeliacinio skundo, tačiau jį išsiuntė ieškovui, ieškovas pateikė atsiliepiamą į jį, o teismas jį priėmė ir civilinę bylą su šioje apeliacijoje nagrinėjamu atsakovų atskiruoju skundu ir jų apeliaciniu skundu perdavė apeliacinės instancijos teismui, o tai reiškia, kad yra atlikti CPK 317 straipsnyje reglamentuoti pirmosios instancijos teismo veiksmai, priėmus apeliacinį skundą (2012 m. rugsėjo 13 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1022/2012).

Teisė paduoti atskirąjį skundą

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad klausimų, susijusių su trečiųjų asmenų statusu restruktūrizavimo byloje, Įmonių restruktūrizavimo įstatymas specialiai nereglamentuoja. Taip pat CPK neįtvirtina nuostatų, pagal kurias atskiruoju skundu gali būti skundžiama teismo nutartis, kuria į procesą įtraukti tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų arba kuria į bylą įtrauktus trečiuosius asmenis atsisakyta pašalinti iš trečiųjų asmenų. Pagal Įmonių restruktūrizavimo įstatymo nuostatas taip pat nenustatyta galimybės atskiruoju skundu skusti nutartį dėl trečiųjų asmenų pašalinimo iš restruktūrizavimo bylos. Nutartis, kuria atsisakyta iš restruktūrizavimo bylos pašalinti trečiąjį asmenį, neužkerta kelio tolesnei bylos eigai, neatima ir nesuvaržo byloje dalyvaujančių asmenų procesinių teisių, įstatyme nėra specialiai įtvirtinta galimybė skusti tokią teismo nutartį. Dėl išvardytų priežasčių laikytina, kad nutartis, kuria atsisakyta iš bylos pašalinti trečiąjį suinteresuotąjį asmenį, atskiruoju skundu neskundžiama (2012 m. gruodžio 20 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1566/2012).

Apeliantas atskiruoju skundu apskundė teismo įpareigojimą pateikti rašytinio įrodymo originalą. Teisėjų kolegija pažymi, kad CPK 199 straipsnis, reglamentuojantis rašytinių įrodymų išreikalavimo tvarką, nenumato galimybės atskiruoju skundu apskusti teismo nutartį, kuria nutarta išreikalauti ar atsisakyta išreikalauti rašytinius įrodymus. Toks teismo įpareigojimas neužkerta galimybės tolimesnei bylos eigai (2012 m. gruodžio 6 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-2328/2012).

Laikinosios apsaugos priemonės

Laikiniųjų apsaugos priemonių taikymo pagrindai, tvarka

Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad nei aplinkybė, kad vieną kartą teismas jau yra pasisakęs dėl laikiniųjų apsaugos priemonių taikymo (netaikymo), nei tai, kad teismo nutartis, kuria tokios priemonės nebuvo taikytos, nebuvo skundžiama, nėra kliūtimi iš naujo tokį prašymą pateikti. Teismas, atsižvelgdamas į prašyme nurodytą faktinį laikiniųjų apsaugos priemonių taikymo pagrindą, gali tokias priemones taikyti ar jų vėl netaikyti, tačiau prašymas turi būti išnagrinėtas; jo pakartotinis teikimas negali būti pagrindu atsisakyti priimti prašymą. Tuo atveju, jeigu dalyvaujantis byloje asmuo keletą kartų reiškia visiškai analogiško turinio prašymus, dėl kurių pagrįstumo teismas jau yra pasisakęs ir faktinės aplinkybės, reiškiant naujus prašymus yra visiškai tos pačios (nepasikeitusios), tokią situaciją teismas gali vertinti kaip piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis ir tokį prašymą pateikusio asmens atžvilgiu taikyti atitinkamas procesines priemones (CPK 95 str.). (2012 m. kovo 29 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-819/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nurodė, kad civilinio proceso įstatymas apskritai nenumato galimybės atsakovui, nepareiškusiam priešieškiniu, prašyti teismo taikyti laikinąsias apsaugos priemones ieškovui. CPK nenumato draudimo atsakovui kreiptis į teismą su prašymu dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, nepareiškus savarankiškų materialinių teisinių reikalavimų. Laikinių apsaugos priemonių paskirtis ir jų taikymo esmė yra būsimo teismo sprendimo įvykdymo užtikrinimas, todėl priklausomai nuo būsimo teismo sprendimo turinio tokios priemonės kai kuriais atvejais gali būti taikomos ne tik atsakovui, bet ir ieškovui, nors jam ir nebūna pareikšta savarankiškų materialinių reikalavimų (2012 m. spalio 18 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1181/2012).

Nagrinėjamu atveju ieškovas pareiškė ieškinį, kurio suma 330 425 Lt, septyniems solidariems atsakovams. Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad tuo atveju, jei ieškovas nusprendžia pareikšti ieškinį keliems solidariems atsakovams ir teismas ieškinį patenkina, teismo sprendimu priteisiama ieškiniu suma solidariai iš visų atsakovų, o ne iš kurio nors vieno. Tokiu atveju pareigą privalomai įvykdyti šį įsiteisėjusį teismo sprendimą įgyja visi solidarūs atsakovai, o ne kuris nors vienas (CPK 18 str.). Todėl tuo atveju, kai ieškovas pareiškia ieškinį keliems solidariems atsakovams, sprendžiant klausimą dėl realios grėsmės būsimo teismo sprendimo įvykdymui egzistavimo, turi būti įvertinta bendrai visų solidarių atsakovų galimybė įvykdyti galimai ieškovui palankų būsimo teismo sprendimą. Nustačius, kad bent vienas iš solidarių atsakovų yra pajėgus įvykdyti galimai ieškovui palankų būsimo teismo sprendimą, konstatuojama, kad realios grėsmės būsimo teismo sprendimo įvykdymui nėra (2012 m. gruodžio 6 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1477/2012).

Laikinių apsaugos priemonių taikymas Viešųjų pirkimų įstatymo pagrindu

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad Viešųjų pirkimų įstatymo normose nėra įtvirtinta, jog perkančioji organizacija privalo pati sustabdyti viešojo pirkimo procedūras iki kol bus išnagrinėtas teisme vykstantis ginčas dėl viešojo pirkimo procedūrų teisėtumo. Šią išvadą patvirtina ir CPK 423⁷ straipsnis, kurio 1 dalis įtvirtina būtent teismo, nagrinėjančio ginčą dėl viešojo pirkimo, prerogatyvą nutartimi išspręsti klausimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo būtinumo tokioje byloje. Tačiau šioje byloje perkančioji organizacija, nors ir galėjo sudaryti sutartį su viešojo pirkimo laimėtoju, tačiau nusprendė to nedaryti, kol Lietuvos apeliaciniame teisme bus išnagrinėtas ieškovo atskirasis skundas dėl nutarties, kuria atsisakyta taikyti laikinąsias apsaugos priemones (Viešojo pirkimo komisijos 2012 m. rugsėjo 20 d. posėdžio protokolas Nr. 5B-391). Ši aplinkybė vertintina kaip perkančiosios organizacijos sąžiningumo įrodymas (2012 m. spalio 18 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-2037/2012).

Laikinių apsaugos priemonių taikymas Įmonių restruktūrizavimo įstatymo pagrindu

Įmonių restruktūrizavimo įstatymo (toliau – [RI]) 7 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatyta, kad teismas, gavęs pareiškimą iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą, gali CPK nustatyta tvarka taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kurios galioja iki nutarties iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą ar atsisakyti ją kelti įsiteisėjimo dienos, o pagal to paties įstatymo 2 dalies nuostatas, jeigu dėl įmonės buvo priimti teismų ir kitų institucijų sprendimai ir pagal juos išduoti vykdomieji dokumentai, teismui priėmus nutartį dėl pareiškimo iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą priėmimo, įmonės turtas (lėšos) pagal šiuos vykdomuosius dokumentus gali būti areštuojamos, tačiau nuo teismo nutarties dėl

pareiškimo iškelti įmonės restruktūrizavimo bylą priėmimo dienos šio turto realizavimas ir (ar) išieškojimas sustabdomas; tuo atveju, jeigu įmonės sąskaitos yra areštuotos ar joms taikomi kiti disponavimo apribojimai, teismas nutartyje dėl pareiškimo iškelti įmonei restruktūrizavimo bylą priėmimo privalo nurodyti, kad iš vienos ar kelių konkrečių sąskaitų gali būti mokami visi įmonės ūkinei komercinei veiklai reikalingi mokėjimai ir įmokos, įskaitant ir privalomasias įmokas, neatsižvelgiant į tai, kad sąskaitos yra areštuotos ar joms taikomi kiti disponavimo apribojimai (IRĮ 7 str. 2 d.). IRĮ 7 straipsnio 2 dalyje reglamentuotas leidimas iš tam tikrų areštuotų sąskaitų daryti įmonės ūkinei komercinei veiklai reikalingus mokėjimus ir įmokas atitinka CPK 144 straipsnyje reglamentuotą laikinųjų apsaugos priemonių instituto paskirtį. Tokia priemone siekiama užtikrinti įmonės ūkinės komercinės veiklos tęstinumą, jei įmonės atžvilgiu bus priimtas palankus teismo sprendimas, t. y. restruktūrizavimo byla bus iškelta. Dėl šios priežasties, taikant tokią priemonę, turi būti atsižvelgiama į ekonomiškumo, proporcingumo ir kitus civilinio proceso principus, turi būti siekiama užtikrinti tiek ieškovo, tiek kitų suinteresuotų asmenų interesų pusiausvyrą (2012 m. balandžio 17 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-897/2012).

Laikinių apsaugos priemonių taikymas Akcinių bendrovių įstatymo pagrindu

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad akcijų, kaip specifinės rūšies turto, ypatumai, lemia laikinųjų apsaugos priemonių taikymo specifiką. Kadangi akcijos suteikia jų turėtojui tam tikras ABĮ išvardytas turtines ir neturtines teises, teismui konstatavus būtinybę taikyti laikinas apsaugos priemones ieškinio reikalavimams užtikrinti, teismo nutartyje turi būti nustatyti konkrečių ginčo akcijų suteikiamų teisių įgyvendinimo draudimai. Be to, kiekvienu konkrečiu atveju, sprendamas ribojimų naudotis akcijų suteikiamomis turtinėmis ir neturtinėmis teisėmis nustatymo klausimą, teismas turi svarstyti, ar šie ribojimai atitinka konkrečios bylos faktines aplinkybes. Tokia išvada darytina, atsižvelgiant į laikinųjų apsaugos priemonių instituto civiliniame procese paskirtį ir esmę, į tai, kad būsimo teismo sprendimo vykdymui užtikrinti gali būti pritaikytos tik tokios laikinosios apsaugos priemonės, kurios susijusios su pareikštais ieškinio reikalavimais.

Pirmosios instancijos teismo nustatytas draudimas naudotis ginčo akcijų suteikiamomis neturtinėmis teisėmis yra ne tik ydingas dėl savo neapibrėžtumo ir nustatytų draudimų turinio neatskleidimo, tačiau, atsižvelgiant į faktinę situaciją, yra nesusijęs su ieškinio reikalavimais, taigi ir neatitinka laikinųjų apsaugos priemonių paskirties. Naudojimas neturtinėmis teisėmis apskritai yra siejamas su įmonės akcininkų dalyvavimu įprastinėje įmonės veikloje. Nagrinėjamu atveju dėl UAB „Vievio paukštynas“ teisinio statuso (bankrutuojanti įmonė) naudojimas neturtinėmis teisėmis jau yra ribotas. Draudimas naudotis ABĮ ir ĮBĮ akcininkams suteikiamomis neturtinėmis teisėmis neatitinka ekonomiškumo ir proporcingumo principų, todėl yra perteklinis (2012 m. liepos 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1436/2012).

Bankroto bylos

Apeliantas, nesutikdamas su pirmos instancijos teismo sprendimu, teigė, kad ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalis nelaikytina imperatyvia teisės norma, nes aiškinant ją lingvistiškai, dispozicijoje naudojamas žodis „gali“ nėra imperatyvaus, įsakmaus pobūdžio.

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad ĮBĮ 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta norma yra imperatyvi. Ši norma turi būti suprantama, taip, kad bankroto procedūrą ne teismo tvarka pradėti vykdyti galima *tik tada*, jeigu yra tenkintos abi sąlygos, t. y. 1)

teismuose nėra iškelta bylų, kuriose įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, ir 2) iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus. Jeigu nors viena iš šių sąlygų nėra įvykdyta, tuomet bankroto procesas ne teisimo tvarka negali būti vykdomas (2012 m. gegužės 28 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1707/2012).

Bankroto bylos iškėlimas

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad ieškovų reikalavimo teisės egzistavimas preliminariai nėra patvirtintas. Ieškovai, norėdami inicijuoti atsakovui bankroto bylą, iš pradžių turėtų išspręsti kilusį ginčą, pareikšdami ieškinį dėl jų nurodomo atsakovo įsiskolinimo priteisimo ginčo teisenos tvarka. Ir tik išsprendus kilusį ginčą įsiteisėjusiu teismo sprendimu, kuriuo jų reikalavimai būtų patenkinti, bei nesant galimybės išieškoti priteistų sumų iš atsakovo, inicijuoti bankroto bylą atsakovui. Apeliantų reikalaujamos sumos yra ginčijamos, o jų pagrįstumas negali būti nustatytas bankroto bylos iškėlimo stadijoje. Esant ginčui dėl ieškovų reikalaujamų sumų, nėra pagrindo teigti, kad atsakovo balanse ar kituose dokumentuose ieškovų nurodomi įsiskolinimai turėtų atsispindėti kaip pradelsti įsipareigojimai (2012 m. gegužės 3 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-994/2012).

Vien aplinkybė, kad atsakovo ilgalaikis turtas nuo 2011 m. ženkliai sumažėjo, savaime nesudaro pagrindo konstatuoti, kad įmonė yra nemoki. Tai, jog atsakovas yra skolingas kitiems kreditoriams gali būti pagrindu konstatuoti atsakovo finansinius sunkumus, tačiau negali savaime reikšti įmonės nemokumo, nesant duomenų, kad pradelsti įsipareigojimai viršija pusę į balansą įrašytos turto vertės (2012 m. spalio 25d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1766/2012).

Bankroto bylos inicijavimas negali būti taikomas kaip paslėptas ginčijamos skolos išieškojimo būdas, o esant ginčui dėl įsiskolinimo egzistavimo, asmuo, laikantis save kreditoriumi, turėtų siekti išspręsti ginčą individualioje civilinėje byloje, ir tik nepavykus išieškoti skolos, inicijuoti bankroto bylą skolininkui. Tačiau šiuo atveju nebuvo nustatyta, kad atsakovas ginčytų ieškovų pareikštus reikalavimus. Priešingai, bylos duomenys patvirtina, kad atsakovas 2011 m. rugpjūčio 11 d. pranešimu pripažino 9607,13 Lt įsiskolinimą ieškovui UAB „Transekspedicija“. Vien aplinkybė, kad ieškovų reikalavimai nepatvirtintas teismo sprendimu, nesudaro pagrindo teigti, kad ieškovai neturėjo teisės kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo. Teisėjų kolegija sprendžia, kad nustačius atsakovo nemokumą ir nesant ginčo dėl atsakovo įsiskolinimo ieškovams, pirmosios instancijos teismas pagrįstai atsakovui iškėlė bankroto bylą [BĮ] 9 straipsnio 7 dalies 1 punkte numatytu pagrindu (2012 m. spalio 25 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1752/2012).

Byloje buvo sprendžiamas pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria nutraukta, kaip nenagrinėtina teisme, civilinė byla dėl bankroto bylos iškėlimo gyvenamųjų namų statybos bendrijai, teisėtumas ir pagrįstumas.

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismo argumentas, kad bendrija yra tam tikra teisinė juridinio asmens valdymo forma, bet ne įmonė [BĮ] prasme, t. y. ne subjektas, kuriam gali būti keliami bankroto byla ir vykdoma bankroto procedūra, nepagrįstas. Atsakovo 91-osios Gyvenamųjų namų statybos bendrijos įstatuose numatyta, kad gyvenamųjų namų statybos bendrija – tai fizinių asmenų susivienijimas, siekiantis aprūpinti jos narius individualiais gyvenamaisiais namais arba butais (gyvenamosiomis patalpomis). Atskiro įstatymo, reglamentuojančio gyvenamojo namo statybos bendrijos teisinį statusą, nėra, todėl šių bendrijų atžvilgiu taikomos Civilinio kodekso antrosios knygos II dalies „Juridiniai asmenys“ bendrosios nuostatos. Reikalavimo teisę į atsakovą ieškovas kildina iš banko paskolų teisinių santykių. Sutartinius

įsipareigojimus atsakovas vykdė netinkamai ir yra skolingas bankui virš 0,5 mln. Lt. Įvertinęs atsakovo turimų pradelstų įsipareigojimų ir valdomo turto vertės santykį bankas inicijavo skolininkui bankroto bylos iškėlimą. Pagal atsakovo įstatus, jo turta sudaro stojamasis narių mokestis, bendrijos narių pajus, bendrijos gauti kreditai, kitos įplaukos. Bendrija turi juridinio asmens teises, gali gauti kreditus (įstatų 3, 7.3 p.), todėl gali prisiimti prievolės ir privalo jas vykdyti. Bendrijos pradelstų prievolių ir turimo turto santykis, atitinkantis ĮBĮ 2 straipsnio 8 punkte reglamentuotą įmonės nemokumo sampratą, gali lemti bankroto bylos ĮBĮ 9 straipsnio 7 dalies 2 punkto pagrindu bendrijai iškėlimą (2012 m. gruodžio 20 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-2203/2012).

Bankrutuojančios įmonės administratorius, jo skyrimas ir įgaliojimai

Atskiruoju skundu ieškovas nurodė, kad būtent jis pirmasis pateikė pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo, tačiau pareiškimo pateikimo laikas nesuteikia jokios pirmenybės tokiu pareiškimu siūlomai administratoriaus kandidatūrai (2012 m. sausio 12 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-123/2012).

Vien aplinkybė, kad konkrečią bankroto administratoriaus kandidatūrą siūlė du byloje dalyvaujantys asmenys, savaime taip pat nesudaro pagrindo skirti tokį bankroto administratorių, nes turi būti įvertinta visų kriterijų visuma (2012 m. sausio 12 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-58/2012).

Pirmosios instancijos teismas, nustatydamas bankroto administratoriaus patirtį, nepagrįstai vertino administratoriaus *vykdomų* procedūrų skaičių. Vykdomų procedūrų skaičius daugiau parodo administratoriaus darbo krūvį, o ne patirtį. Nustatant administratoriaus patirtį, labiau turėtų būti vertinamas administratoriaus baigtų, o ne vykdomų procedūrų skaičius (2012 m. sausio 19 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-175/2012).

Skiriant bankroto administratorių yra atsižvelgiama į teismų praktikoje suformuluotų kriterijų visumą. Vienas iš kriterijų yra bankroto administratoriaus nešališkumas, nepriklausomumas ir nesuinteresuotumas bylos baigtimi. Vien apelianto nurodyta aplinkybė, kad BUAB „Partnerių statybinės medžiagos“ bankroto administratoriaus UAB „Draugo petys“ bei jo pasiūlyta kandidatūra UAB „Insolvensa“ veikia tuo pačiu adresu - Konstitucijos pr. 12, Vilniuje, nesudaro pagrindo teigti apie galimą paskirto bankroto administratoriaus UAB „Insolvensa“ šališkumą. Vien tik aplinkybė, kad sutampa nurodytų subjektų buveinės vieta savaime neleidžia manyti, kad paskirtas bankroto administratorius bus suinteresuotas bylos baigtimi. Minėtoje vietoje savo buveinės adresą nurodo ir kiti bankroto administratoriai (pvz. UAB „Restrus“, UAB „Tigesta“) (2012 m. vasario 23 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-507/2012).

Byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar pagrįstai pirmosios instancijos teismas atsisakė priimti kreditoriaus pareiškimą dėl bankroto administratoriaus atstatydinimo konstatavęs, jog pareiškimą padavė neįgaliotas asmuo.

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad Lietuvos apeliacinio teismo praktika iš dalies yra nenuosekli. Joje be kita ko yra nurodyta, kad „teisė kreiptis į teismą su prašymu dėl administratoriaus pakeitimo (atstatydinimo) nesuteikta bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės akcininkams, savininkui ar atskiriems jos kreditoriams“, o kai kuriose bylose administratoriaus atstatydinimo klausimas svarstytas tik nustačius, jog administratoriaus atstatydinimą inicijavo kreditoriai, kurių teismo patvirtinti reikalavimai vertine išraiška sudaro daugiau kaip pusę visų kreditorių teismo patvirtintų reikalavimų sumos (*Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1364/2012; 2012 m. liepos 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1365/2012*).

Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija, siekdama pašalinti šį teismų praktikos nenuoseklumą, atkreipė dėmesį į tai, kad ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalyje atskiro kreditoriaus, kurio teismo patvirtinti reikalavimai vertine išraiška sudaro mažiau kaip pusę visų kreditorių teismo patvirtintų reikalavimų sumos, teisė kreiptis į teismą dėl administratoriaus atstatydinimo tiesiogiai nėra numatyta. Nepaisant to, kiekvienas byloje dalyvaujantis asmuo, tame tarpe ir bankroto byloje dalyvaujantis asmuo (CPK 42 str. 1 d., ĮBĮ 10 str. 1 d.), turi bendro pobūdžio procesinę teisę reikšti teismui prašymus, ir teismas turi šiuos prašymus svarstyti, kol tokia teise nėra piktnaudžiaujama (CPK 95 str.). Taigi teismas neturi procesinio pagrindo atsakyti priimti bankroto byloje dalyvaujančio asmens prašymo atstatydinti administratorių, o turi tokį prašymą išnagrinėti iš esmės kaip bet kurią kitą procesinį prašymą, ir jį tenkinti arba jo netenkinti (2012 m. liepos 19 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1375/2012).

Esant tokioms aplinkybėms, kai pagal minėtus kriterijus nei vienas iš dviejų administratorių neturi pranašumo, teisiškai reikšmingu tampa kitas apelianto atskirojo skundo argumentas, kad UAB „Valeksa“ administruoja ir atsakovo UAB „Vyrokas“ kreditorių BUAB „Vilso prekyba“. Bylos duomenys patvirtina, kad atsakovo vadovas teismui pateiktame kreditorių sąrašė nurodė ir BUAB „Vilso prekyba“. Nors šis kreditorinis reikalavimas atsakovo nurodytame kreditorių reikalavimų bendrame sąrašė nėra žymus, tačiau kai pagal kitus kriterijus nei vienas iš administratorių UAB „Valeksa“ ir UAB „Ius positivum“ neturi pranašumo, ši aplinkybė yra esminė ir sudaro pagrindą atsirasti pagrįstoms abejonėms dėl UAB „Valeksa“ galimumo tinkamiau atlikti administravimo pareigas už UAB „Ius positivum“. Juo labiau, kreditorių sąrašė nurodyti kreditoriniai reikalavimai nėra teismo patvirtinti, o įmonės bankroto procese galima reikalauti kreditorinius reikalavimus padidinti ar sumažinti (ĮBĮ 26 str. 1, 2 d.) (2012 m. rugpjūčio 16 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1591/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas sprendė, kad apeliacinis procesas pagal BUAB „Danės vartai“ kreditoriaus UAB „Mirigita“ atskirąjį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2012 m. rugpjūčio 23 d. nutarties dalyje, kuria atsisakyta atstatydinti bankroto administratorių UAB „Insolvensa“ atsakovo UAB „Danės vartai“ bankroto byloje, yra nutrauktinas, konstatavus, jog šis asmuo neturi teisės paduoti atskirojo skundo dėl teismo nutarties nurodytu klausimu (CPK 315 str. 5 d.).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad nors įstatymas nesuteikia teisės tiesiogiai kreiptis į teismą dėl administratoriaus atsistatydinimo asmeniui, kurio teismo patvirtinti finansiniai reikalavimai sudaro mažiau kaip pusę visų patvirtintų reikalavimų sumos (ĮBĮ 11 str. 8 d., 21 str. 4 p.), pagal nusistovėjusią teismų praktiką ir atsižvelgiant į bankroto proceso tikslą, tokių bylų nagrinėjimo principus (ekonomiškumas, operatyvumas, objektyvumas, etc.), pačios bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės, jos savininkų, kreditorių turtinių interesų ir teisėtų lūkesčių gynimą (CPK 5 str., 7 str., ĮBĮ 10 str. 1 d.), – teismas, turėdamas duomenų, leidžiančių pagrįstai abejoti administratoriaus pareigų tinkamu vykdymu, turi prerogatyvą bet kurioje bankroto bylos nagrinėjimo stadijoje spręsti dėl administratoriaus atstatydinimo, nepaisant to, kad nei vienas iš ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalyje paminėtų subjektų šio klausimo nekėlė. Kiekvienas, tame tarpe ir bankroto byloje dalyvaujantis asmuo, turi bendro pobūdžio procesinę teisę reikšti teismui prašymus, o teismas turi šiuos prašymus svarstyti, kol tokia teise nėra piktnaudžiaujama (CPK 42 str. 1 d., 95 str., ĮBĮ 10 str. 1 d.). Taigi individualus kreditoriaus kreipimasis į teismą dėl bankroto administratoriaus atstatydinimo yra traktuotinas kaip procesinis prašymas, informacijos (duomenų) teismui pateikimas apie jo paskirto pareigūno galimą netinkamumą, kurį teismas, nenustatęs, kad tokia teise piktnaudžiaujama, ex officio privalo išnagrinėti ir priimti atitinkamą procesinį sprendimą.

Atsižvelgiant į bankroto administratoriaus asmens teisių bei pareigų apimtį, svarbą, teisė tiesiogiai kreiptis į teismą dėl administratoriaus pakeitimo papildomai suteikta kreditoriui (kreditoriams), kurio teismo patvirtinti reikalavimai vertine išraiška sudaro daugiau kaip pusę visų kreditorių teismo patvirtintų reikalavimų sumos. Tuo pačiu minimame ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalies 2 punkte sugriežtinant šią tvarką tiesiogiai nurodžius, kad teismas netenkina pasikreipusio kreditorius (kreditorių) prašymo, jeigu jis neatitinka šio įstatymo 21 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatytos sąlygos, kad gali būti netenkinamas ir kreditorių susirinkimo (komiteto) ar daugumą balsų turinčio kreditoriaus prašymas, jeigu nustatoma, kad jį patenkinus būtų pažeisti kreditorių susirinkimo (komiteto) sprendimui nepritarusių, kreditorių susirinkime (komitete) nedalyvavusių ar prašymo neteikusių kreditorių interesai ar viešasis interesas. Taigi akivaizdu, jog įstatymų leidėjas bankroto administratoriaus nušalinimą tiesiogiai susiejęs su administratoriaus veiksmų teisėtumu (maksimaliai sklandus, skaidrus, teisėtas procesas, etc.), tuo pat metu siekiant užtikrinti jo veiklos stabilumą, ramybę – šio klausimo sprendimą susiejo su visų ar bent didžiosios daugumos kreditorių interesais ir valia, viešuoju interesu. Pirmiau paminėta tvarka pakeitus bankroto administratoriaus atstatydinimo reglamentavimą (ĮBĮ 11 str. 8 d. 2 p., 21 str. 2 d. 4 p.), nesivadovautina ankstesne teismų praktika, pagal kurią buvo pripažįstama, jog kiekvienas kreditorius, taip pat ir toks, kurio teismo patvirtinti finansiniai reikalavimai ne tik kad neviršijo pusės visų kreditorinių reikalavimų sumos, bet sudarė net itin nedidelę jų dalį, – turi ne tik teisę informuoti bankroto bylą nagrinėjantį teismą apie, jo nuomone, galimą šio asmens neatitikimą pavestoms pareigoms, bet ir skusti aukštesnės instancijos teismui pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria administratorius neatstatydytas. Tokiu būdu, pavienis kreditorius, turintis nedidelį kreditorinį reikalavimą, galėjo nepagrįstai trukdyti bankroto procesui. Šiuos argumentus patvirtina taip pat ir žemiau pateikiamos faktinės nagrinėjamos bylos aplinkybės (CPK 185 str.).

Šiuo atveju, pareiškėjas kreditorius UAB „Mirigita“, kurio finansinis reikalavimas, kaip minėta, neviršija pusės visų teismo patvirtintų kreditorinių reikalavimų sumos, tai yra, neturintis savarankiškos teisės kreiptis į teismą dėl atsakovo BUAB „Danės vartai“ administratoriaus UAB „Insolvensa“ nušalinimo (ĮBĮ 11 str. 8 d. 2 p., 21 str. 2 d. 4 p.), visiškai pasinaudojo teise informuoti teismą apie savo abejones dėl galimo jo netinkamumo, o teismas, nenustatęs, jog kreditorius UAB „Mirigita“ piktnaudžiauja proceso teisėmis, jo prašymą išnagrinėjo ir nenustatė pagrindo šiam asmeniui nušalinti. Kilus pagrįstoms abejonėms dėl administratoriaus UAB „Insolvensa“ (jo įgalioto asmens) nešališkumo, nesuinteresuotumo ar tinkamo pareigų vykdymo, dėl to, kad jo veiksmai prieštarauja BUAB „Danės vartai“, jos kreditorių ar viešajam interesui, ši teismo nutartis neužkerta kelio šiam kreditoriui nepiktnaudžiaujant savo teisėmis teikti tokią informaciją teismui, ar įstatymo nustatyta tvarka, tai yra kartu su kitais kreditoriais, teisme inicijuoti jo nušalinimą (CPK 185 str., ĮBĮ 11 str. 8 d. 2 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-2055/2012).

Kreditorių susirinkimo veikla

Nors ĮBĮ 21 straipsnis, išvardinantis kreditorių teises bankroto byloje, tiesiogiai nenumato kreditorių teisės susipažinti su bankrutuojančios įmonės konfidencialia informacija, ĮBĮ nuostatas, tiek numatančias kreditorių teises, tiek kreditorių susirinkimo teises, reikia vertinti kompleksiskai, neatsiejant vienu nuo kitų, o tuo pačiu visos nuostatos turėtų būti vertinamos pačio bankroto proceso tikslo kontekste. Viena iš kreditorių teisių – teisė kreditorių susirinkimo nustatyta tvarka gauti iš administratoriaus informaciją apie įmonės bankroto bylos eigą. Sprendžiant, kokia konkrečiai informacija sudaro sąvokos

“informacija apie bankroto bylos eigą” turinį, visų pirma pažymėtina, kad ši sąvoka turėtų apimti ne tik tiesioginę informaciją, susijusią su bankroto bylos procesine eiga, bet ir kitą teisiškai reikšmingą informaciją, susijusią su nagrinėjama bankroto byla. Pažymėtina, kad kreditoriams turėtų būti suteikiama galimybė susipažinti su bankrutuojančios įmonės veiklos dokumentais tam, kad jie galėtų susidaryti teisingą vaizdą apie įmonės būklę ir priimti sprendimus dėl savo tolimesnių veiksmų, kurie turėtų įtakos ir tolimesnei bankroto eigai, pavyzdžiui, spręsti dėl kreipimosi į teismą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu, spręsti, ar pagrįsti kitų bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimai, kad galėtų priimti sprendimą dėl kreipimosi į teismą, siekiant nuginčyti nepagrįstus kitų kreditorių reikalavimus, spręsti dėl kreipimosi į teismą ginčijant įmonės sudarytus sandorius *actio Pauliana* pagrindu, nes gali būti atveju, kai bankroto administratorius dėl vienokių ar kitokių priežasčių to nedaro bei kita. Savo teises bankroto byloje kreditoriai gali tinkamai realizuoti tik tuomet, kai jiems suteikiama galimybė susipažinti su bankrutuojančios įmonės dokumentais, turinčiais reikšmės kreditorių interesų gynimui. Teisės susipažinti su įmonės turima viešai neprieinama informacija kreditoriams suteikimas, atitinka vieną iš bankroto proceso tikslų - ginti kreditorių teises, siekiant kuo greičiau patenkinti jų pagrįstus reikalavimus bankroto byloje. Kita vertus pažymėtina, kad kreditorių teisės susipažinti su bankrutuojančios įmonės informacija negali būti absoliutinamos. Turi būti išlaikoma tiek bankrutuojančios įmonės, tiek kreditorių interesų pusiausvyra, kad kreditoriai jiems suteikta teise susipažinti su bankrutuojančios įmonės informacija nepiktnaudžiautų ir gautos informacijos nepanaudotų priešingai bankrutuojančios įmonės interesams. Vertinant, ar nagrinėjamu atveju yra išlaikoma bankrutuojančios įmonės ir kreditorių interesų pusiausvyra, svarbi aplinkybė, kad kreditorių susirinkimas, skundžiamu kreditorių susirinkimo nutarimu numatęs kreditoriams galimybę susipažinti su įmonės komercine paslaptimi, šios teisės įgyvendinimą susiejo su sąlyga – informacija suteikiama tik kreditoriui pasirašius konfidencialios informacijos neatskleidimo pasižadėjimus. Vadinas, kreditorių naudojimas jų gauta informacija yra ribotas, tad darytina išvada, kad šiuo atveju kreditorių susirinkimo numatyta informacijos suteikimo tvarka leidžia kreditoriams gauti įmonės informaciją, siekiant ginti jų, kaip kreditorių interesus bankroto byloje, tačiau apriboja kreditorių galimybę gauti informaciją laisvai disponuoti, tuo apsaugant bankrutuojančios įmonės interesus. Pažymėtina, jog kreditoriams gautą informaciją panaudojus neteisėtai, jiems kiltų atsakomybė (2012 m. rugpjūčio 30 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1087/2012).

Vykdyti įmonės bankroto procedūras yra pavesta ne valdžios institucijoms, o įmonės kreditorių visumai – kreditorių susirinkimui ar kreditorių komitetui, jei toks sudaromas (IBĮ 21, 23, 25 str.). Tik kreditorių visuma sprendžia tokius esminius su įmonės veikla susijusius klausimus, kaip, pavyzdžiui, tęs ar nutrauks įmonė savo ūkinę komercinę veiklą, kaip bus disponuojama įmonės turtu, įmonė bus likviduojama ar bus sudaryta taikos sutartis. Kreditorių, kaip visumos, teisė spręsti įmonės reikalus – tai kreditorių autonomijos principo išraiška (2012 m. vasario 27 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-570/2012).

Panaikinti kreditorių priimtą nutarimą remiantis ekonominio pobūdžio argumentais būtų reikalinga tuomet, kai toks nutarimas akivaizdžiai prieštarautų ekonominei logikai ir negalėtų būti pateisintas jokiais racionaliais motyvais. Tuo tarpu vien tik skirtingas kreditorių suvokimas dėl konkrečiu atveju ekonomiškai naudingesnio sprendimo nėra pagrindas paneigti teisėtai nutarimą priėmusių kreditorių valios (2012 m. vasario 27 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-570/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad sprendžiant, ar kreditoriai vėlesniuose susirinkimuose turi teisę keisti administratoriaus atlyginimą, jį mažindami, darytina išvada, kad, vadovaujantis IBĮ 23 ir 36 straipsnių nuostatomis, suteikiančiomis kreditorių

susirinkimui teisę tvirtinti administravimo išlaidų sąmatą *ir ją keisti*, darytina išvada, kad kreditoriai, atsižvelgdami į pasikeitusias aplinkybes bankroto proceso metu (pavyzdžiui, sumažėjusias administratoriaus darbų apimtis) turi teisę administratoriaus atlyginimą keisti. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad nustatant mažesnę administratoriaus atlyginimą atgaline data, susidarytų teisinio neapibrėžtumo ir netikrumo situacija, būtų pažeistas teisėtų lūkesčių principas, taip pat teisingumo, protingumo, sąžiningumo principai (CK 1.5. str.). Todėl konstatuotina, kad keičiant administratoriaus dydį, jį mažinti galima tik perspektyviai, t.y. į ateitį (2012 m. balandžio 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-618/2012).

Apeliantai teigė, kad yra neekonomiška ir netikslinga siųsti/įteikti pasirašytinai pranešimus apie kreditorių susirinkimo sušaukimą kiekvienam iš 90 kreditorių.

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad ekonomiškumo principu negali būti pateisinami esminiai ir kreditorių teises pažeidžiantys nutarimai. Pirmame 2009 m. spalio 28 d. vykusiame kreditorių susirinkime, žinodami kiek yra kreditorių, kreditoriai įvertino ekonomiškumo ir skaidrumo principų santykį bei svarbą bankroto procese, todėl balsų dauguma, t.y. 71,66 procento nuo visų patvirtintų finansinių reikalavimų sumos, buvo patvirtinta kreditorių susirinkimų sušaukimo tvarka, užtikrinanti, kad visi kreditoriai galėtų tinkamai atstovauti savo interesus kreditorių susirinkimuose, ir kurios administratorius savo iniciatyva keisti negali. Administratorius savavališkai negali nustatyti ir tokio nutarimo tikslingumo. Įmonės bankroto administratoriui nėra suteikta teisė vienvaldiškai keisti kreditorių susirinkimo nutarimų turinį, nes priešingu atveju būtų paneigta bankroto kaip kolektyvinio proceso esmė bei kreditorių savarankiškumas. Įmonės bankroto administratorius, manydamas, kad kreditorių susirinkimas 2009 m. spalio 28 d. priėmė nutarimą dėl informacijos teikimo tvarkos, prieštaraujantį ekonomiškumo ir tikslingumo principams, pažeidžiantį bankrutuojančios įmonės interesus, turėjo teisę jį skusti teismui, bet to nepadarė (2012 m. gegužės 31 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-743/2012).

Kreditorių susirinkimas – aukščiausia kreditorių teisių ir interesų apsaugos forma, leidžianti priimti sprendimus esminiais su jų skolininkės – bankrutuojančios įmonės – veikla susijusiais klausimais bei kontroliuoti administratoriaus veiklą. Šias funkcijas kreditorių susirinkimas vykdo ĮBĮ nustatyta tvarka ir sąlygomis. Įmonių bankroto įstatymo nuostatose nėra draudimo kreditorių susirinkimui spręsti klausimą dėl teisme įmonės pareikšto ieškinio atsisakymo. Tačiau ĮBĮ 23 straipsnio 12 punkte nurodoma, kad kreditorių susirinkimas turi teisę priimti nutarimą dėl taikos sutarties sudarymo. Atsižvelgiant į ieškinio atsisakymo reikšmę bankrutuojančios įmonės kreditorių teisėms ir pareigoms, darytina išvada, kad kreditorių susirinkimas turi teisę išreikšti ir savo poziciją, ar bankrutuojanti įmonė, atstovaujama administratoriaus, turėtų atsisakyti ieškinio (2012 m. gruodžio 13 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1327/2012).

Laikinių apsaugos priemonių taikymas bankroto procese

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad atsakovų finansiniai reikalavimai yra patvirtinti įsiteisėjusia teismo nutartimi. Tokiu būdu atsakovų UAB „Skirnuva“, J. K. , UAB „Talka1“ kreditorinio reikalavimo klausimas šiuo metu yra išspręstas. Pirmosios instancijos teismo pritaikytos laikinosios apsaugos priemonės – uždraudimas atsakovams balsuoti bankrutavusios L. K. individualios įmonės „Talka“ kreditorių susirinkimuose, teisėjų kolegijos nuomone, yra nesuderinamas su bankroto proceso esme ir kreditorių teisių gynimu šiame procese, nes kreditorių, kurių reikalavimą teismas yra patvirtinęs, teisių apribojimas vien todėl, kad ieškovas pradėjo ginčyti kreditoriaus reikalavimo patvirtinimo pagrindą akivaizdžiai pažeistų šių kreditorių, kurių, kaip minėta, reikalavimą teismas patvirtino, teises. Ieškovas nurodė, kad patvirtinti finansiniai reikalavimai suteikia

atsakovams absoliučią balsų daugumą kreditorių susirinkime ir galimybę iš esmės vienasmeniškai įtakoti ieškovo savininkui L. K. naudingų nutarimų priėmimą, tokia situacija, ieškovo manymu, sukels neatitaisomą žalą bankrutuojančiai įmonei, nes gali būti priimti jai (įmonei) ir kitiems įmonės kreditoriams nenaudingi nutarimai, pažeidžiantys tiek banko, tiek ir kitų kreditorių turtinius interesus, o tai sudarys prielaidas bankroto proceso vilkinimui. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad kreditoriai turi teisę ginčyti kreditorių susirinkimuose priimtus nutarimus (ĮBĮ 24 str. 5 d.), taigi, juos apskundus, dėl jų teisėtumo pasisakys teismas, todėl taikyti laikinąsias apsaugos priemones vien tam, kad kreditorių susirinkimo nutarimai nebūtų priimti patvirtintų finansinių reikalavimų balsų dauguma, nėra pagrindo. Priešingai nei nurodo ieškovas, bankroto procesas būtų užvilktas palikus teismo pritaikytas laikinąsias apsaugos priemones. Pažymėtina, kad laikinosios apsaugos priemonės taikomos, jeigu jų nesiėmus teismo sprendimo įvykdymas galėtų pasunkėti arba pasidaryti nebeįmanomu, tačiau nagrinėjamu atveju aišku, kad ieškinio patenkinimas, visų pirma, būtų pagrindas kreiptis į bankroto bylą nagrinėjantį teismą dėl kreditorinių reikalavimų patikslinimo (ĮBĮ 26 str. 1 d.) (2012 m. liepos 11 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1356/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad vadovaujantis ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalimi, *tik teismas* gali atstatydinti bankroto administratorių iš pareigų, todėl ieškovo prašymas pritaikyti laikinąsias apsaugos priemones - iki teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo dienos sustabdyti 2012 m. liepos 16 d. kreditorių susirinkimo nutarimo galiojimą ir vykdymą, yra savitikslis, t.y. jis nesukelia jokių teisinių pasekmių. Pažymėtina, kad teismo nutartis atstatydinti administratorių vykdoma tik jai įsiteisėjus, išskyrus atvejus, kai teismas pripažįsta nutartį dėl administratoriaus atstatydinimo ir naujo administratoriaus paskyrimo skubiai vykdytina (ĮBĮ 11 straipsnio 8 dalies 2 punktas). Todėl, pirmosios instancijos teismas pagrįstai panaikino 2012 m. liepos 25 d. nutartimi pritaikytas laikinąsias apsaugos priemones, nes šiuo konkrečiu atveju galima teigti, kad grėsmė galimai ieškovui palankaus teismo sprendimo vykdymui neegzistuoja, nes bankroto administratoriaus pakeitimas ir kreditorių susirinkimo nutarimo vykdymas būtų galimas tik esant įsiteisėjusiai teismo nutarčiai (arba teismui nutarus nutartį vykdyti skubiai (ĮBĮ 11 straipsnis 8 dalies 2 punktas)) pagal kreditorių susirinkimo pirmininko prašymą, o kadangi toje pačioje byloje bus išspręstas ir bankroto administratoriaus UAB „Tigesta“ reikalavimas dėl 2012 m. liepos 16 d. kreditorių susirinkimo sprendimo pripažinimo negaliojančiu, todėl šiuo atveju nėra pagrindo ieškovo prašomų laikinųjų apsaugos priemonių taikymui, nes jos neatliks savo paskirties.

Lietuvos apeliacinis teismas pabrėžė, kad laikinųjų apsaugos priemonių instituto normų pagrindu taip pat nėra galima *a priori* teismui, sprendžiančiam administratoriaus atstatydinimo klausimą, kol dar šis klausimas neišspręstas iš esmės, uždrausti nukreipti nutartį dėl administratoriaus atstatydinimo vykdyti skubiai. Tai ne tik prieštarautų laikinųjų apsaugos priemonių tikslams ir neužtikrintų būsimo teismo sprendimo (šiuo atveju administratoriaus atstatydinimo klausimu) įvykdymo, bet tam netgi trukdytų ir paneigtų kito civilinio proceso teisės instituto - teismo sprendimo (nutarties) nukreipimo skubiam vykdymui - normų paskirtį (2012 m. gruodžio 6 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-2024/2012).

Įmonių restruktūrizavimas

Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad įmonės restruktūrizavimo administratorius neturi valdymo organų nariams suteiktų įgaliojimų ir negali vykdyti jiems priskirtų funkcijų. Jis tik turi pareigą prižiūrėti, ar restruktūrizuojamos įmonės valdymo organai laikosi restruktūrizavimo plano. Taigi, teismas neturi teisės reikalauti, kad

restruktūrizuojamos įmonės vardu bylą teisme vestų ne tik įmonės vienasmenis valdymo organas, bet ir restruktūrizavimo administratorius. Todėl teismo išvada, kad teismui paduodamą procesinį dokumentą – prašymą atnaujinti procesą nepagrįstai pasirašė tik įmonės vadovas, o ne restruktūrizavimo administratorius, nepagrįsta. Įmonės teisinio statuso (tapimas restruktūrizuojama) įgijimas šiuo atveju nelemia tokio pasikeitimo, kuris sudarytų pagrindą manyti, kad įmonės vardu bylas teisme neteko teisės vesti jos vadovas ir yra būtinas administratoriaus dalyvavimas (2012 m. gegužės 17 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-486/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad įmonės kreditorių teisė gauti visą reikiamą su įmonės restruktūrizavimo procesu susijusią informaciją negali būti paneigta. Tačiau tuo atveju, kai įmonė turi labai daug kreditorių, o dokumentų, kurie turi būti raštu pateikti kreditoriams apimtis yra didelė, įmonė gali pateikti kreditoriams tik pranešimus apie pradėtą įmonės restruktūrizavimo procesą, priimtą įmonės dalyvių sprendimą bei patvirtintus restruktūrizavimo plano metmenis ir sudaryti realias galimybes kreditoriams gauti ĮRĮ 6 straipsnio 4 dalies 2 punkte nurodytą informaciją raštu ar elektronine forma. Priešingas aptariamo atsisakymo kelti restruktūrizavimo bylą pagrindo aiškinimas neatitiktų restruktūrizavimo proceso tikslų ir paskirties, proporcingumo ir ekonomiškumo principų reikalavimų bei pačių kreditorių interesų, nes finansinių sunkumų turinti įmonė patirtų papildomų finansinių bei darbo sąnaudų. Ar kreditoriams nurodytų dokumentų apie restruktūrizavimo proceso pradžią neįteikimas asmeniškai pažeidžia kreditorių teises ir turi reikšmės restruktūrizavimo proceso teisėtumui, turi būti sprendžiama atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes.

ĮRĮ 6 straipsnio 2 dalies 1 punkte ir 4 dalies 2 punkte nurodyta, kad įmonė raštu turi pateikti kiekvienam kreditoriui metmenis bei įmonės dalyvių susirinkimo sprendimą dėl metmenų patvirtinimo. Šios, kaip ir kitos ĮRĮ nuostatos turi būti aiškinamos neatsietai nuo ĮRĮ paskirties, šiuo atveju atsižvelgiant į tai, ar netinkamu informavimu yra iš esmės pažeidžiamos kreditorių teisės. Jeigu ieškovas išsiuntė visiems kreditoriams pranešimus apie įmonės restruktūrizavimo proceso pradžią, nurodė, kokių pagrindų pradėtas restruktūrizavimo procesas ir pateikė informaciją apie tai, jog su visais dokumentais galima susipažinti įmonės buveinės adresu, tik galimai nepateikė visiems kreditoriams tiesiogiai metmenų bei įmonės dalyvių susirinkimo sprendimo dėl metmenų patvirtinimo, tai savaime nereiškia, kad restruktūrizavimo procesas negali vykti.

Nors ieškovas kartu su pranešimu ir nepateikė kiekvienam kreditoriui plano metmenų bei dalyvių sprendimo dėl metmenų tvirtinimo, tačiau ieškovo veiksmai atitiko protingumo principo reikalavimus, iš esmės nepažeidė įmonės kreditorių, kurie gavo pagrindinę informaciją apie įmonės restruktūrizavimą ir kuriems buvo sudarytos realios galimybės gauti išsamią informaciją apie įmonės restruktūrizavimo procedūros teisėtumą bei kurie buvo (galėjo būti) išklausyti bylos nagrinėjimo metu, teisių bei teisėtų interesų, t. y. formalus procedūrinio pobūdžio pažeidimas neturi reikšmės restruktūrizavimo proceso pagrįstumui ir nereiškia įmonės kreditorių esminių teisių pažeidimo (2012 m. rugsėjo 5 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1418/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad įmonių restruktūrizavimo įstatyme nėra draudimo spręsti restruktūrizavimo plano tvirtinimo klausimą tol, kol neišspręstas visų kreditorių reikalavimų tvirtinimo klausimas. Kreditorių susirinkimas gali balsuoti dėl restruktūrizavimo plano tvirtinimo, o teismas nutartimi gali tvirtinti planą net ir tais atvejais, kai neišspręstas kai kurių kreditorių reikalavimo tvirtinimo klausimas. Tačiau tokia situacija turi būti išimtinė, o teismas turi imtis procesinių priemonių, kad iki kreditorių susirinkime svarstant restruktūrizavimo planą neliktų kreditorių reikalavimų, kurių tvirtinimo klausimas nebūtų išspręstas.

Tai, kad kreditoriai gali balsuoti restruktūrizavimo plano tvirtinimo klausimu ir tuomet, kai ne visi ginčai dėl kreditorinių reikalavimų ar jų dydžio yra išspręsti, aiškintinas atsižvelgiant į kiekvienos bylos faktinių aplinkybių visumą, taip pat į restruktūrizavimo proceso tikslus, o būtent – tikslą išsaugoti laikinų finansinių sunkumų turinčią įmonę kaip veikiančią ir su kreditoriais atsiskaityti pajėgų rinkos dalyvį. Šioje byloje jos išsprendimui svarbios šios faktinės aplinkybės: RUAB „Naujasis uostas“ restruktūrizavimo planui pritarė 2/3 kreditorių (ĮRĮ 14 straipsnio 3 dalis), kurių kreditoriniai reikalavimai patvirtinti teismo, įskaitant ir teismo patvirtintą UAB „Swedbank lizingas“ kreditorinį reikalavimą, be to, restruktūrizavimo planą nutartimi taip pat jau patvirtino ir teismas. Kas yra ypač svarbu, RUAB „Naujasis uostas“ šį planą jau vykdo ir vykdo sėkmingai. Esant tokiai faktinei situacijai ir restruktūrizavimo proceso eigai, netikslinga nutraukti sėkmingai vykdomą restruktūrizavimo procesą ir jį grąžinti į ankstesnę stadiją (kreditorių pritarimo restruktūrizavimo planui stadiją, ĮRĮ 14 straipsnio 3 dalis) bei joje laukti, kol bus galutinai išspręstas ginčas dėl vieno, nors ir didelio, kreditorinio reikalavimo (2012 m. spalio 25 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-1210/2012).

Restruktūrizavimo bylos sustabdymas

Apeliacinis teismas pažymėjo, kad CPK 163 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad teismas privalo sustabdyti bylą, kai miršta fizinis asmuo arba pasibaigia juridinis asmuo, kuris buvo bylos šalis, jeigu atsižvelgiant į ginčo teisinius santykius yra leidžiamas teisių perėmimas. Miręs asmuo buvo tiek restruktūrizuojamos įmonės administracijos vadovas, tiek vienintelis jos akcininkas. Be to, šis asmuo pretendavo tapti ir didžiausiu įmonės kreditoriumi. Restruktūrizavimo proceso šalimi yra restruktūrizuojama įmonė, o ne jos akcininkas ar vadovas, todėl paprastai nei įmonės administracijos vadovo, nei akcininko pasikeitimas neturėtų turėti įtakos restruktūrizavimo bylos eigai. Visgi, ĮRĮ restruktūrizavimo procese numato konkrečių teisių ir pareigų tiek įmonės administracijos vadovui, tiek įmonės dalyvių susirinkimui. Įmonės valdymo organas turi parengti restruktūrizavimo plano projektą, o įmonės dalyvių susirinkimas turi šį planą apsvarstyti ir planui pritarti (ĮRĮ 14 str. 1 d.). Nei ĮRĮ, nei įmonių teisės nuostatos (Akcinių bendrovių įstatymas) nereglamentuoja situacijos, kai įmonėje nebelieka nei įmonės administracijos vadovo (valdymo organo), nei akcininkų (dalyvių susirinkimo).

Įmonės administracijos vadovo teisės ir pareigos nepaveldimos, todėl aplinkybė, kad nebeliko įmonės administracijos vadovo, savaime nesudaro pagrindo stabdyti restruktūrizavimo bylą. Tačiau, įmonės akcijos yra vertybiniai popieriai (CK 1.102 str. 1 d.), suteikiantys turtines ir neturtines teises, todėl jos yra paveldimos. Kai miršta vienintelis akcininkas, dalyvių susirinkimo funkcijų nebelieka kam realizuoti. Kol išaiškės mirusio akcininko teisių ir pareigų perėmėjas, laikinai jo teises ir pareigas galėtų įgyvendinti paveldimo turto administratorius (CK 5.65 str.), jei toks būtų paskirtas arba galėtų būti skiriamas kito asmens turto (šiuo atveju - įmonės akcijų) administravimas.

Palikimas turi būti priimamas per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos (CK 5.50 str. 3 d.), todėl per šį laiką turi paaiškėti B. Z., kaip akcininko, teisių ir pareigų perėmėjai. Atsižvelgiant į tai, kad ĮRĮ nustatytų dalyvių susirinkimo teisių ir pareigų, susijusių su pritarimu restruktūrizavimo planui, niekas kitas negali perimti, taip pat į tai, kad suinteresuoti asmenys neprašė skirti nei paveldimo turto administratorių, nei turto (akcijų) administratorių CK XIV skyriaus nustatyta tvarka, restruktūrizavimo bylos sustabdymas, kol išaiškės vienintelio akcininko teisių ir pareigų perėmimas, yra vienintelis galimas procesinis sprendimas. Toks bylos sustabdymas atitinka ir fakultatyvų bylos sustabdymo pagrindą – kai teismas pripažįsta, kad bylą sustabdyti yra būtina (CPK 164 str.

4 p.). Be to, šis procesinis sprendimas atitinka ekonomiškumo ir koncentruotumo principą, nes palikimui priimti įstatymai nustato trumpus terminus (2012 m. kovo 28 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-659/2012).

Kitų įstatymų nuostatų aiškinimas

Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų aiškinimas

Nors įstatymai nenumato perkančiajai organizacijai pareigos savo iniciatyva atlikti konfidencialia nurodytos informacijos priskyrimo tokiai pagrįstumo analizę, tačiau kilus ginčui, ši organizacija gali kreiptis į tiekėją, prašydama pateikti išsamius ir argumentuotus paaiškinimus, patvirtinančius tai, kad pagrindai konkreti informacija nurodoma kaip konfidenciali. Tokiu būdu siekiama užtikrinti, kad tik išimtiniais ir pagrindais atvejais būtų suvaržyta galimybė konkurso dalyviams susipažinti su pirkimo medžiaga ar jos dalimi, tuo siekiant užkirsti kelią skaidrumo ir lygiateisiškumo principų pažeidimui, galimybei, kad tokie pirkimai taptų konfidencialiais perkančiosios organizacijos ir tiekėjų susitarimais. (*Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1514/2012*). Kitaip tariant, reikalavimas saugoti konfidencialią informaciją turi būti derinamas su veiksmingos teisinės apsaugos principu ir bylos šalių teise į gynybą bei teisminės institucijos pareiga užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą (2012 m. rugpjūčio 23 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-2015/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad pagal kasacinio teismo suformuotą viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo praktiką, sprendžiant dėl viešųjų pirkimų principų pažeidimo, nepakanka nustatyti aplinkybės, kad perkančioji organizacija nesilaikė viešojo pirkimo vedimo tvarkos, įtvirtintos VPĮ nuostatose ar pirkimo dokumentuose. Grynai formalus nukrypimas nuo VPĮ ar pirkimo dokumentuose nustatytos konkrečios procedūros ar jų vykdymo eigos, kuris iš esmės neturėjo įtakos dalyvių ir kitų tiekėjų teisių apimčiai, iš esmės negali lemti viešųjų pirkimų principų pažeidimo, nebent būtų įrodyta priešingai. Kiekvienu atveju reikia tirti perkančiosios organizacijos veiksmų pobūdį, atsižvelgti į perkančiosios organizacijos veiksmų ar sprendimų realiai sukeltus padarinius tiekėjams. Dėl to būtina įvertinti tai, kiek perkančiosios organizacijos veiksmai faktiškai (realiai) paveikė tiekėjus ir ar vienam iš tiekėjų buvo suteikta daugiau teisių negu kitiems (nepagrįsto konkurencinio pranašumo kriterijus) (2012 m. rugsėjo 19 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-1881/2012).

Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad tam tikrų duomenų buvimas byloje dalyvaujančio asmens komercinė paslaptimi neužkerta kelio teismui tokius duomenis išreikalauti, jei jie yra būtini, siekiant priimti sprendimą byloje. Tokiu atveju teismas gali imtis priemonių, kad šalies komercinę paslaptį sudarantys duomenys nebūtų atskleisti kitiems proceso dalyviams. Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, vykstant peržiūros procedūrai sudarant viešojo pirkimo sutartį, už šią procedūrą atsakinga institucija privalo turėti galimybę nuspręsti, kad su šios sutarties sudarymu susijusioje byloje esanti informacija šalims ir jų advokatams nebus suteikta, jeigu tai būtina užtikrinant sąžiningos konkurencijos ar ūkio subjektų teisėtų interesų apsaugą, kaip to reikalauja Bendrijos teisė. Už peržiūros procedūras atsakinga institucija privalo užtikrinti komercinių paslapčių, kurios yra suinteresuotųjų šalių, įskaitant ir perkančiąją organizaciją, jai perduotose bylose, konfidencialumą ir teisę į jų apsaugą, nors ji pati gali susipažinti su tokia informacija ir į ją atsižvelgti. Ši institucija turi nuspręsti, kiek ir kokiomis taisyklėmis remiantis reikia užtikrinti šios informacijos konfidencialumą bei slaptumą, atsižvelgdama į veiksmingos teisinės apsaugos reikalavimus ir šalių teisę į gynybą. Lietuvos apeliacinis

teismas sprendė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai apeliančio prašytų įrodymų neišreikalavimą iš trečiojo asmens grindė siekiu apsaugoti to asmens komercines paslaptis, tačiau tai, kad pirmosios instancijos teismas panaudojo netinkamą motyvaciją, tai savaime nedaro įrodymų neišreikalavimo neteisėtu ir neleidžia teigti, kad byla išnagrinėta netinkamai. Kurie įrodymai reikšmingi bylai, nustato teismas, atsižvelgdamas į įrodinėjimo dalyką byloje. Į bylą priimami ir išreikalaujami tik tie įrodymai, kurie patvirtina bylai teisiškai reikšmingas aplinkybes (įrodymų sąsajumas) (2012 m. lapkričio 26 d. nutartis civ. byloje Nr. 2A-2333/2012).

VPĮ 94 straipsnis reglamentuoja pretenzijos pateikimo perkančiajai organizacijai terminus. Pagal VPĮ 94 straipsnio 1 dalies nuostatas, tiekėjas turi teisę pateikti pretenziją perkančiajai organizacijai :1) per 15 dienų nuo perkančiosios organizacijos pranešimo raštu apie jos priimtą sprendimą išsiuntimo tiekėjams dienos; 2) per 10 dienų (supaprastintų pirkimų atveju – per 5 darbo dienas) nuo paskelbimo apie perkančiosios organizacijos priimtą sprendimą dienos, jeigu šiame įstatyme nėra reikalavimo raštu informuoti tiekėjus apie perkančiosios organizacijos priimtus sprendimus.

Sprendžiant šios kategorijos ginčus, iškyla klausimas, ar nurodytas terminas pretenzijai pareikšti yra naikinamasis ar atnaujinamasis. Atnaujinamasis yra toks terminas, kuriam pasibaigus teismas gali jį atnaujinti, jeigu terminas buvo praleistas dėl svarbių priežasčių. Naikinamasis terminas yra toks terminas, kuriam pasibaigus išnyksta tam tikra teisė ar pareiga. Naikinamieji terminai negali būti atnaujinti. Taigi, VPĮ 94 straipsnio 1 dalyje nurodyto termino apibrėžimas kaip atnaujinamojo ar naikinamojo turi esminės reikšmės tiekėjui ginant galimai pažeistas teises. Siekiant nustatyti, kokios rūšies terminas yra apibrėžtas aptariamoje normoje, būtina įvertinti Europos Teisingumo teismo (toliau – ETT) jurisprudenciją viešųjų pirkimų teisės srityje. Pasisakydamas dėl nacionalinių teisės aktų nuostatų, kurios nustato terminus pretenzijai arba ieškiniui pareikšti, *ypač, kai sprendžiamas klausimas yra susijęs su ankstyvojoje viešojo pirkimo stadijoje padarytais tiekėjo teisių pažeidimais*, ETT konstatavo, kad tokie valstybės narės teisės aktai yra suderinami su Europos Sąjungos viešųjų pirkimų teise ir efektyvumo principu, su sąlyga, kad taikant tokius teisės gynimą apribojančius terminus apskritai nepasidarytų neįmanoma arba iš esmės sunku taikyti tiekėjų teisės gynimo būdus, numatytus Europos Sąjungos teisėje (ETT byla C-470/99, *Universale-Bau*, [2002] E.C. R I-11617; ETT byla C-327/00, *Santex*, [2003] E. C. R I-1877). Lietuvos apeliacinis teismas pažymėjo, kad remiantis formuojama ETT praktika, galima teigti, jog nors procesinių terminų, ribojančių tiekėjų teisių gynimą viešuosiuose pirkimuose, nustatymas nacionalinėje teisėje ir jų taikymas yra teisėtas pagal Europos Sąjungos direktyvas dėl tiekėjų teisių gynimo, tokie terminai negali būti taikomi, taip pat draudžiama atsisakyti nagrinėti tas pretenzijas ar ieškinius, kurie pateikiami nors ir praleidus nustatytus terminus, tačiau dėl nepakankamo žinojimo tiekėjas negalėjo inicijuoti savo teisių gynimo anksčiau. Teisėjų kolegija pažymi, jog įvertinus Lietuvos teismų formuojamą VPĮ 94 straipsnio aiškinimo ir taikymo praktiką, laikytina, kad VPĮ 94 straipsnyje numatyto termino atnaujinimas priklauso nuo subjektyvaus faktoriaus, t.y. nuo to, kiek, kada ir kokiomis aplinkybėmis tiekėjas sužinojo apie savo teisių pažeidimą viešųjų pirkimų procese. Tad sprendžiant pretenzijos pateikimo termino atnaujinimo klausimą, turi būti atsižvelgiama į kiekvieno asmens teisę teisme ginti tariamai pažeistas teises bei teisėtus interesus, o taip pat į viešąjį interesą, jog tokio pobūdžio pirkimai vyktų skaidriai, laikantis įstatymo reikalavimų ir kiek įmanoma būtų pašalintos abejonės dėl tokių pirkimų teisėtumo (VPĮ 3 str.). Iš kitos pusės, privalu įvertinti tai, kad nustatant šiuos terminus siekiama, jog viešieji pirkimai vyktų kiek galima operatyviau,

ekonomiškiau, o asmuo, nesutinkantis su perkančiosios organizacijos sprendimais, savo teisėmis naudotusi sąžiningai, neturėtų galimybės vilkinti proceso ir pan. (2012 m. gruodžio 6 d. nutartis civ. byloje Nr. 2-2336/2012).